

Panangtagikua ti Biblia, maikadua nga Adal

TI PLANO TI DIOS, TI PILITAYO

MAYSA A DALIASAT ITI PUSO TI DIOS

“INDULINKO TI SAOM ITI PUSOK...” SALMO 119:11

PANGRUGIAN

Ti Genesis ket libro dagiti panangrugi. Daytoy umuna a libro itedna ti pakasaritaan ti pannakaparsua ken mangrugi kadagiti balikas “idi punganay.” Kadagiti kapitulo ken bersikulo a sumaruno maadtayo ti pannakaparsua ti damo a tao, ni Adan, ken ti damo a babai, ni Eba, ken ti pannakaipasdek ti panagasawa. Sidararas a naibaga kaniatayo maipapan ti panagsukirda a nakairugian ti nadadael a pannakirelasyon iti Dios, iti maysa ken maysa, iti bukodda a bagi ken uray iti nakaparsuaan. Ited met ti Genesis ti salaysay ti panangirugi ti Dios ti plano ken karina tapno isublina iti dati ti amin a dinadael ti basol.

Ti tema dagiti panangrugi iramanna ti panangrugi ti sibilisasion ken ti irarangpaya ti siensia ken teknolohia, ti panangrugi dagiti pagsasao, ti baro a panangrugi nga inaramid ti Dios ken Noe kalpasan ti layus. Nayonna, ti naisurat a kaputotan da Adan, Noe, ken Shem ikonektardatayo manipud idi un-unana babaen iti naggapuanda. Daytoy a yunit ti adal sakupenna ti adu a panangrugi a naisurat kadagiti umuna a sangapulo ket maysa a kapitulo ti Genesis.

Maysa a panangrugi a di madlaw ngem naibaga iti Genesis 2:10. Ipalagipna kadtayo a dagiti panangrugi ti Genesis ket saan a nasisita a naileppas iti isu metla a libro. Iti daytoy a kaso, ti pangrugianan ket maysa a karayan. Irugi ti bersikulo dies, “Maysa a karayan dandanumanna ti hardin a nagayus manipud Eden.” Daytoy a karayan nga agsisina iti uppat ket nalaka laeng a mapalabsan a kitaen kas addaan bassit, no adda aniaman nga importansiana iti panangadal ti Biblia. Ammotayo a tunggal karayan addaan pangrugian. Ti napigsa a karayan ti Mississippi nga agayus kadagiti karkarayan ti New Orleans ken agpatingga iti gulfo ti Mexico ket mangrugi iti kabambantayan ti Minnesota. Ti karayan ti Colorado a dumalan iti dakkal a derraas ti Arizona ket mangrugi kadagiti bambantay dagiti Batbato. Amin ket addan nangrugian uray kasano ti kabassitna.

Daytoy karayan a nagayus a sipipintas manipud iti Hardin ti Eden ket mangrugin iti maikadua a kapitulo ti Genesis ken dumaliasat iti sibubukel a pakasaritaan ti Biblia agingga iti daytoy nga aldaw ken agpatuloy iti agnanayon. Masurottayo iti apagbiit daytoy a karayan iti sibubukel a Biblia kadagiti bersikulo a nailista iti baba ken mangted konsiderasion kadaytoy a karayan agpada kas pudno a karayan ken kasta met a panangiladawan kas karayan a mamagkonektar kadagiti tattao iti sibubukel a pakasaritaan iti Dios a paggapuan ti amin a biag. Usarem ti pagmarka ken pagsuratam alaem ti gundawaymo a mangkonsulta kadagito a bersikulo ken mangtandaan kadagiti ladawan a rumuar iti sibubukel a panagadalmu. Saan nga importante iti daytoy nga oras ti pannakaawat kadagiti amin nga impormasion ngem ketdi a ti ladawan ti danum, ti karayan, agbalin a tema a sarakem.

- Genesis 2: 10-14
- Dagiti Numero 24:6
- Salmo 1:3
- Isaias 58:11
- Ezekiel 47:5-12
- Juan 4:13-14
- Juan 7:37-38
- Paltiing 22:1

Dagiti kabasbasam laeng ipakitada a maysa a karayan a nangrugi iti Genesis 2 agtultuloy nga agayus agingga iti maudi a kapitulo ti maudi a libro, ti libro ti Paltiing. Daytoy karayan a mangiladawan maitedna iti agbasbasa ti Biblia ti ladawan ti karayan ti pannakasubbot a nangaramid iti Sao ti Dios a nasisita a paset ti biag dagiti tattao ti Dios. Ti karayan a nangrugi iti Genesis ket isu ti karayan a makin-abay iti nagkampan dagiti Israelitas idi nagdaliasatda idia let-ang sakbay a dimmanonda iti naikari a daga ti Canaan. Manipud iti danum inawatda dagiti nasisita a kasapulanda tapno nabunga ken umaduda, ti taraon a kasapulanda tapno ituloyda ti panagdaliasatda iti biag kas panangiturong ti Apo kadakuada idia disierto.

Iti Salmo 1 ipalagip ti nagsurat kadatayo a dagiti agbiag iti sibay ti danum napigsadanto ken agbiagda nga adu ti bungana. Ni profeta Isaias iti libro ti Isaias usarena ti ladawan ti mapasasayakan a hardin, kasla maysa nga ubbog a di maattianan. Ti ladawan ti karayan ket agayus iti historya. Iti libro ni Ezekiel, isurat ni profeta Ezekiel a ti karayan ket agay-ayus manipud iti ruangan ti temple ken kunana a sadinoman a pagayusan ti karayan agbiag tunggal banag.

Ni Juan, a nangisurat iti Libro ni Juan, iyegnatayo iti Baro a Tulag ken ibagana ti kuna ni Jesus iti kapitulo 4 nga amin nga uminum iti danum nga itedna dinto pulos mawaw manen. Ken iti Juan 7 maammoantayo a ni Jesus ti sibibiag a danum ket babaen ti panamati kenkuana maaddaantayo kadagiti ayus ti sibibiag a danum manipud iti kaungantayo.

Kamaudiananna, ti maudi a kapitulo ti paltiing isublina ti ladawan ti Hardin ti Eden ket itedna ti pinal a ladawan ti karayan nga agay-ayus iti babaen ti trono a pagturayan ni Jesus kas Apo ken Ari a mangit-ited “ti libre a sagut ti danum ti biag.”

Ti Genesis ket libro a kasla pamayor daytoy naindaklan a karayan. Mangted kenka ti ragsak ti panangdiskobrem ti rugugina a masarakan ditoy iti panangipaayna kadagiti amin a masursurom tunggal adalem ti Sao ti Dios. Ragsakem dayta a padas. Sapay ta daytoy nga adal agbalin nga ayus ti sibibiag a danum a mangpennek ti pannakawaw ti kararuam (Juan 4;10).

PANANGRUGI

Sumaksakayka iti maysa a padas a mangmuli iti nabatbati a biagmo. Ti panagdaliasatmo ket naidumdumanto kenka ken maipakitanto babaen ti gagar ken tarigagaymo a dumakkel iti pannakaammom iti Libro, ti Biblia. Ti panangitedmo ti bagim nga agadal ikarina a pabaknangen ti biagmo iti pannakisarita ti Dios kenka babaen ti Saona.

Maguyogoyka a maaddaan ti lima a kasapulan iti panagadalmo. Mausarmo ida iti inaldaw a panagadalmo tapno dumakkel ti padasmo nga agadal.

1. Daytoy a Panagadal ti Biblia: *Ti plano ti Dios, Ti Pilitayo*
2. Ti NIV (New International Version). Tandaanan: no gumatangka ti Biblia, daytoy ti kitaem nga adda
 - a. Lista dagiti linaonna ken naisurat ti tunggal libro iti Biblia,
 - b. Pagkitaan ti kapadpada dagiti bersikulo iti tengnga nga agpababa,
 - c. Pagkitaan kadagiti bersikulo ti Biblia iti likudan, ken
 - d. Sumgammano a nasisita a mapa a masarakan met iti likudan.

3. Lapis wenna pagsurat wenna pagmarka.
4. Kuaderno
5. Index cards

Kadagiti uppat a nailista iti maikadua naan-anayen ti pannakaisaganam iti panagadalmo ken ti panangsukisokmo ti Biblia. Iti panangatangmo ti Bibliam, no awan kenka daytoy a salin, dika agpangadua nga agpatulong iti aglako . nangnangruna no ti sapsapulem daydiay adda pagkitaan ti kapadpada dagiti bersikulona.

Rumbeng a maammoam: nagduduma a salin kadagiti paggatangan ti libro. Ti salin a nailungalong a maaramat iti daytoy a panagadal ket ti NIV. Daytoy a bersion ket naisalin manipid iti orihinal a texto ken umanamong dagiti iskolar a daytoy a salin ket husto unay ken usarena ti agdama a lengguahe. Adu pay a salin ti mabalin nga aramaten ken makatulong a manglawlawag ken mangipakaawat iti particular a bersikulo ti Biblia. Nayan dagiti naduma-duma a salin, dadduma a Biblia adda dagiti resulta ti panagadal a nainayon kadakuada.

Dika bumdeng a mangmarka ti Bibliam. Gapuna nga adda lapis ken pagmarka. Bibliam dayta nga adalem. Suratam, markaam, ugedam ken dadduma pay. Maguyogoyka met a mangusar iti kuadernom a pagisuratam kadagiti kapampanunotam, saludsod, ken mangidalan kenka iti panagdaliasatmo nga agadal.

Dagiti leksion ket nadibidir iti lima a paset. Dagitoy a paset ket tumulong laeng kenka iti orasmo iti panagadalmo. Ti pegges ti panagadalmo ket adda kenka. No maminsan ti leksion kasapulanna ti ad-adu a tiempo ken ikalikagumna a maleppas iti nasursurok ngem maysa a panagtugaw. No dadduma malpasmo ti maysa a leksion ket mabalinmo ti mapan iti sumaruno.

No daytoy ti umuna a padasmo nga agadal ti Biblia, maguyogoyka a mangrugi a mangadal iti adal a napauloan *Panangaramid ti Biblia a kukuam*. Maysa nga adal a mangited kadagiti kasapulan tapno nalaklaka ti panagadal ti Biblia. Ti *Panangaramid ti biblia a kukuam* ket maala iti www.FullValue.org. Nupay daytoy nga adal ket nairekomenda, saan a nasisita iti panagadal ti *Ti Plano ti Dios, ti Pilitayo*.

Kamaudiananna, kasapulan a maawatam a daytoy nga adal ket naisurat tapno kabaalam nga agadal a bukukodmo. Nalaka a surotan. No adda disiplina ti bagi saan a narigat a leppasen. Kasta met a mangted ragsak iti panagadal. Makaalaka kadagiti kabarbaro nga impormasion. Maibingaymo ti baro a sursuro ken kapampanunotan kadagiti dadduma. Ken, makapagsaludsodka kadagiti naririgat a saludsod a kasapulanda ti sungbat.

Maguyogoyka ngarud a mangimbitar iti sumagmamano a gagayyemmo a makiadal kenka. Nalabit sika ken ni asawam kayatyo a sumali ti 2 wenna 3 a sangapagasawaan kadakayo. Nalabit adda gayyemmo a kayatmo nga imbitaran na makiadal kenka. Nalabit adda katrabahoam a mayat a sumali iti panagadalmo. Nalabit miembroka iti maysa a simbaan wenna adda ammom a simbaan a mangipalubos kadagiti estudyante a mangisarita kadagiti naadalda iti makalawas. Aniaman ti situasionmo, mangaramidka ti bassit nga ummong maminsan ti makalawas tapno maibingay dagiti kapampanunotan ken dumakkelkayo a sangsangkamaysa kas aggayyemmo iti panagadalyo iti Biblia. Dagitoy a tattao padakkelenda ti panagadalmo kas ti panangtulongmo kadagiti dadduma.

Orasen tapno marugian ti panagdaliasat! Luktam ti Bibliam iti Genesis 1. Mangrugitayo iti umuna a bersikulo ti kapitulo uno. Isuratmo dagiti umuna a tallo a balikas:

LEKSION 1 ~ UMUNA A PASET

PANGRUGIAN:

Sumagmamano a tattao dida pulos nabasa ti pannakaparsua iti umuna a dua a kapitulo ti Genesis. No nabasam, daytoy a leksion ket panangulit ngem, no saan, daytoy ti umuna a padas. Daytoy a leksion itedna kenka ti oportunidad a mangkita no ania ti kuna ti Biblia. Ti panggep ti leksion ket saan a makidebate wenno makisinnungbat ngem ketdi tapno mangited kadagiti saludsod a mangiturong kenka iti panangitedna ti impormasion maipapan iti kuna ti Sao ti Dios maipapan iti pannakaparsua dagiti langlangit ken ti daga. Ragsakem ti panagadalmo!

Kas panangrugi basaem ti umuna a dua a kapitulo ti Genesis, Genesis 1 ken 2.

SALUDSOD: Ania ti ibaga ti Genesis 1:1 kadatayo?

1. _____
2. _____

Ti Dios ti namarsua ket dagiti langlangit ken ti daga ket dagiti naparsua. Umuna nga ikkantayo ti atension ti kinapudno a ti Dios ti Namarsua. Nailista dagiti tallo a nainayon a bersikulo a mangulit ti kinapudno a ti Dios ti nagparsua:

- Ti Salmo 102:25 agsao maipapan iti Dios ket kunana,
“ _____ ”
- Ti Salmo 115:15 ipatalgedna met a ti Apo ket
“ _____ ”
- Ti Salmo 148:5 kunana, “ _____ ”

Iti kuadernom irugim nga isurat dagiti kapampanunotam maipapan ti kaipapananna kenka a ti Dios isu ti Namarsua. Iti sumagmamano a kanito panunotem ti banag nga inaramidmo, nalabit tinapay wenno sinan-eroplano. Iti panangaramidmo di mapagduaduaan nga inaramidmo nga addaan intension ken pinanunotmo a nalaing ken inaywanam ti proyekto. Panunotem iti sumagmamano a kanito ti Dios nga agrabaho, nakasagana a mangirugi ti proyekto ti panangparsua kadagiti langlangit ken ti daga.

Ita basaem ti Genesis 1:1-2.

SALUDSOD:

Ania ti kuna ti Biblia maipapan iti langa ti daga “idi punganay” sakbay a “ti Dios pinarsuana dagiti langlangit ken ti daga?” (Genesis 1:1, 2)

Guso-guso, awan nagyanna ket kinumotan ti sipnget... kasla karkana saan kadi? Saan a narigat a maawatan ti awan nagyanna ken nasipnget ngem ania ti guso-guso? Sumagmamano a salin ibagada ti

rugrugina kas maysa a tiempo ti kinagulo ken kinaawan, awanan ti langa ken awan nagan. Ti riknana ket nakakirkiro. Iti tiempo ti kinagulo, awanan urnos, ken kinaawan ti Dios nagdesision nga agrabaho.

SALUDSOD:

Ania dagiti balikas iti Genesis 1:2 a mangted iti agbasa ti kaadda ti Dios “idi un-unana?” _____
_____. Adda ti Espiritu ti Dios. Ti Espiritu ti Dios “agal-alimpayag” kadagiti dandanum. Makita nga adda dumandani mapasamak. Ti ladawanna ket kasla ti kaadda ti nagannak a mangbatbatog iti anak. Ania ti sumagmamano a ladawan wenna balikas a mausarmo tapno ilawlawagmo daytoy agal-alimpayag a kaadda ti Espiritu ti Dios? Ti Deuteronomio ken Isaias makatulong. Kitaem!

- Deuteronomio 32:11 _____
- Isaias 31:5 _____

KARARAG:

Apo, agyamanak Kenka ti kaaddam uray sakbay pay a nangrugi ti pannakaparsua. Itultuloymo ti agalimpayag kadagiti amin nga inaramidmo. Agyamanak ti panangtaripatom kadagiti pinarsuam, dagiti aramid dagiti imam. Agyamanak ti panangtaripatom kaniak ken kadagiti ipatpategko.

LEKSION 1~ MAIKADUA A PASET

Basaen manen ti Genesis 1.

ENSAYO:

Kadaytoy a kapitulo makitatayo a kas Namarsua, ti Dios nagsao ket naparsua dagiti banbanag. Ti bersikulo 3 ti maysa nga ehemplo. Iti Salmo 148:5 mabasatayo “...ta nagbilin ket naparsuada.” Ita, ilista dagiti amin a banbanag a pinarsua ti Dios iti panagbilinna. Mabalnmo met nga iraman ti sumagmamano kaditi nadumaduma a panangidalan ken bendision nga intedna kadagiti pinarsuana. Kas pangarigan, iti bersikulo 3 “pinagsinana” ti lawag ken sipngget. Iti bersikulo 9 “Inurnongna” ti danum iti maysa a lugar. Iti bersikulo 20 binendisionanna dagiti naparsua ket imbagana kadakuada nga “agbungada ken umaduda.”

Umuna nga Aldaw: Genesis 1:3-5

Maikadua nga Aldaw: Genesis 1:6-8

Maikatlo nga Aldaw: Genesis 1:9-13

Maikapat nga Aldaw: Genesis 1:14-19

Maikalima nga Aldaw: Genesis 1:20-23

Maikanem nga Aldaw: Genesis 1:24-27

ENSAYO:

Tallo a grupo ti balikas ti naulit iti kapitulo 1. Sapulen dagitoy ket isurat no mano a beses a nausarda. Tandaanan: daytoy ti nasayaat a tiempo nga irugim nga usaren ti pagmarkam. Markaam dagitoy a grupo ti balikas a nausar. Mabalina nga usaren ti tallo a nagduduma a kolor.

1. “Ket kinuna ti Dios...” _____ beses
2. “Ket naaramid a kasta.” _____ beses
3. “Ket nakita ti Dios a nasayaat.” _____ beses

SALUDSOD: Ania ti maadaltayo maipapan iti Dios manipud kadagitoy naulit-ulit a balikas?

1. _____
2. _____
3. _____

Ti Dios ket isu ti Namarsua. Nagsao. Naparsua dagiti banbanag. Tunggal banag a pinarsuana ket nasayaat, uray la *nakasaysayaat*. (Gen. 1:31).

PAGPAMPANUNOTAN A SALUDSOD:

No panunotek a ti Dios isu ti namarsua, kaano ken sadino a makitak Isuna nga agparsua ken mangsustinir kadagiti amin a pinarsuana? Mapanunotko kadi no dadduma a pinanawanna ti pinarsuana? Ania ti maadalko maipapan Kenkuana kas Mangsustinir?

- Colosas 1:16, 17

- Mateo 6:25-34

PANANGIPAPAUNEG:

Ti Dios addan sakbay pay ti un-unana. Isu ket saan a naparsua. Isu ket agnanayon. Isu ket kankanayon nga isu. Iti Paltiing 1:8 Isu ket naibaga nga _____ ken _____. Iti Paltiing 21:6 ti Dios ket naibaga met a _____ ken ti _____. Agsipud ta iturayannatayo ti tiempo tunggal banag para kadatayo ket adda pangrugianna. Panunotem

dagiti sumagmamano a banbanag a panangrugi para kenka. Nalabit mapanunotmo ti pannakaiyanak ti ubing, wenna ti umuna nga aldaw ti eskuela, wenna ti panangrugi ti kapampanunotan. Iti kuadernom ilistam dagiti pangrugian nga umay iti panunotmo. Ti Dios addan *sakbay* panangrugi. Kanayon a kasta.

PANAGPANUNOT A SALUDSOD:

Ania a kapanunotan ti mangkarit kenka a mangbigbig a ti Dios ket agnanayon, ti Alfa ken Omega, ti Pangrugian ken Panungpalaan?

KARARAG:

Apo, ita nga aldaw agyamanak Kenka ta sika ti Namarsua kadagiti amin a pinarsua. Pinilim a parsuaen dagiti langlangit ken ti daga. Tunggal banag nga inaramidmo ket nakasaysayaat. Agyamanak!

LEKSION 1~ MAIKATLO A PASET

Kuna ti Genesis 2:1 a nakompleto ti pannakaparsua. Kalpasanna, basaentayo ti bersikulo 2 ken 3. Isuratmo dagitoy a bersikulo:

SALUDSOD:

Iti bukodmo a balikas, ania ti napasamak iti maikapito nga Aldaw (Genesis 2:2, 3)?

PANURSURO:

Ti pamuspusan ti Dios a mangbendision ti aldaw, ti maikapito nga aldaw, ken mangaramid a nasantoan ket ti panaginanana iti trabahona. Sinantifikarna ti aldaw. Pinilina nga inlasin ti aldaw para iti naisangsangayan a panggep; ti panggep ket para iti panaginana.

>PAKAIYULOGAN: ti **Santifikar** kaipapananna ket panangaramid a nasantoan wenna sagrado
>PAKAIYULOGAN: ti **Aldaw a Panaginana**, ket aldaw ti panagdaydayaw ken panaginana. Tandaan: kadagiti Judio ti Sabado ket isu ti nadesignaran nga Aldaw ti Panaginana, nupay kasta, dagiti imun-una a mamati pinilida ti Domingo tapno lagipenda ti panagungar ni Jesus. Ti importante ket saan a no ania ti aldaw ti lawas ngem ti ritmo ti tunggal maikapito nga aldaw ket ti Aldaw a Panaginana.

Ti Dios nangted ti urnos iti biag a pinarsuana. Pinilina nga agrabaho iti innem nga aldaw ngem iti maikapito nga aldaw Isu ket naginana. Kasapulan aya ti Dios ti aldaw a panaginana? Nabannog ken

kimmapsut aya ti Dios? Kas Dios a makipaset pinilinaaginana? Nabannog ken kimmapsut aya ti Dios? Kas Dios a makipaset pinilina ti makipaset iti pinarsuana. Kuna ti maysa a kaipapananna ket kayat laeng ti Dios ti agselebrar. Ti Genesis 1:31 kunana a nakitana amin ket imbagana nga amin ket nakasaysayaatda. Agsiddaawka no kinitana dagiti kaykayo wenno dagiti ayup wenno ni Adan ken Eba ket imbagana ti kastoy, “nasayaat ti inaramidko idi inaramidkayo!”

Iti innem nga aldaw dagiti tattao addaanda ti pribilihio nga agrabaho ngem iti maikanem nga aldaw naikkanda ti pribilihio nga aginana. Isu ti aldaw a panangted atension kadagiti relasion—umuna, ti relasion iti Dios kalpasanna ti relasiontayo iti bagitayo ken kadagiti dadduma, pakairamanan ti pamilya ken gagayyem. Isu ti aldaw a ragsaken ti pinarsua ti Dios. Ngarud, daytoy ti aldaw ti lawas a nailasin para iti *panagdaydayaw* kas pangitedtayo ti atension iti relasiontayo iti Dios. Ti Dios ammonan idi a kasapulantayo ti tiempo ti panagdaydayaw Kenkuana tapno mapatalinaed ti umisu a lugar ti relasion ti Namarsua ken ti naparsua. Ammona metten idi a kasapulantayo ti aldaw ti *inana* para kadagiti bagbagi ken pampanunottayo tapno makapagtrabahotayo a nasayaat iti innem nga aldaw. Ken, ti Dios ammonan idi a kasapulantayo ti tiempo ti inana iti pamilya ken gagayyem, isuda a paset ti biagtayo ken, kamaudiananna, kayatna a nanamentayo ti relasion nga intedna iti nakaparsuaan ken kadagiti amin nga inaramidna.

ENSAYO:

Ti Sao ti Dios ibagana ti maipapan iti Aldaw a Panaginana. Alaentayo ti sumagmamano a tiempo tapno adalen ti kunana kadagiti sumaganad abersikulo:

- Exodo 16:23
-

- Deuteronomio 5:12-15
-

- Isaias 58:13-14
-

PANANGIYAPLIKAR NGA ENSAYO:

Iti pannakaammotayo iti kasapulantayo nga aginana ken agdaydayaw, isuratmo iti kuadernom no ania ti langa ti Aldaw a Panaginana iti biagmo. Ibagam ti dua wenno tallo a kayatmo a balbaliwan tapno santifikarem ti aldaw iti panangpanunotmo kadagiti relasionmo.

1. Iti panangpanunotko ti relasionko iti Namarsua kaniak, kayatko nga aramiden dagiti sumaganad a panagbaliw:

2. Iti panangpanunotko ti relasionko iti bukodko a bagi ken panunot, kayatko nga aramiden dagiti sumaganad a panagbaliw:

3. Iti panangpanunotko ti relasionko iti koomunidad, nangnangruna ti pamilyak ken gagayyemko, ken iti nakaparsuaan kayatko nga aramiden dagiti sumaganad a panagbaliw:

KARARAG:

O Dios, Sika ti Namarsuak. Agyamanek Kenka iti sagut a panaginana. Patinayon nga agtartrabahoak a diak ikkan ti pateg ti panaginana. Ti Saom ipalagipna kaniak a kasapulak ti Aldaw a Panaginana tiempo a panagdaydayawko ken panangtaripato ti relasionko kadagiti dadduma, mairaman ti bagik. Masarakak koma ti inana Kenka.

LEKSION 1~ MAIKAPAT A PASET

ENSAYO:

Iti Genesis 1:26 kinuna ti Dios, "Aramidentayo ti tao iti wangistayo..." Atiddog ti panangisalaysay ti Biblia ti istorya ti pannakaparsua da Adan ken Eba. Ti Kapitulo 1 ken 2 itedna ti sabali a detalye agsipud ta dagitoy dua a panangisalaysay ket naisurat nga agduma ti intension ken panggep. Irugitayo babaen ti panangisurattayo kadagiti sumagmamano nga impormasion maipapan ti pannakaparsua ti tao iti kada kapitulo. Ania ti maalam maipapan ti pannakaparsua ti tao iti tunggal maysa kadagitoy a bersikulo? Dimo pampanunoten ti bilang dagiti blangko a linya ngem ketdi padasem a kitaen ti kinapudno a naiparangarang maipapan iti pannakaparsua ti lalaki ken babai.

Manipud iti Genesis 1:

Ti "Tao" tuktukoyenna nga agpadpada _____ . ("ida" —bersikulo 27)

- Bersikulo 26:
Ti tao naaramid iti ladawan ti Dios, iti wangisna; iturayanda dagiti pinarsua.
- Bersikulo 27:

- Bersikulo 28:

- Bersikulo 29:

Manipud iti Genesis 2:

Ania ti nagan ti lalaki? _____ (Genesis 2:20) Ania ti nagan ti babai? _____
(Genesis 3:20)

- Bersikulo 5:

- Bersikulo 7:

- Bersikulo 18:

- Bersikulo 20:

- Bersikulo 21:

- Bersikulo 22:

- Bersikulo 23:

PANURSO:

Kuna ti Genesis 1:27 a ti tao, agpada a lalaki ken babai, ket naparsua iti ladawan ti Dios. Iplatar daytoy ti napigsa a ladawan kadayo kas pinarsua ti Dios. Ited ti Dios kadayo ti responsibilidad ti panangipakita ti ladawanna iti naparsua. Ti sarming ipakitana ti ladawan ti rupa. Ti ladawan ti eksakto a langa.

Implano ti Dios a ti tao ipakitana ti langana iti lubong. Awit dagiti tattao ti ladawanna ket ipakitayo dayta a ladawan no agparsuatayo, makilangentayo iti pada a tao, agpilitayo, agayattayo, agdaydayawtayo, ken no agbiagtayo iti pannakirelasyon Kenkuana. Inted ti Dios kadagiti tattao ti panggep ken kaipapanan ti biagda babaen ti panangyabna kadakuada, iti panangtedna kadakuada ti responsibilidad a mangipakita Kenkuana.

SALUDSOD: ania a bendision ti inted ti Dios kadakuada iti Genesis 1:28?

1. _____ ken _____
2. _____ ti daga ken _____ daytoy.
3. _____ ti ikan, dagiti tumatayab, ken tunggal sibibiag a parsua.

PAGPAMPANUNOTAN A SALSALUDSOD:

1. Pinanunotmo kadin a ti biagmo ket awanan kaipapanan ken panggep?
2. Iti panangpanunotmo kadagidiay a bersikulo ania ti patiem a pateg nga impan ti Dios iti biagmo?

Kaano dagidiay a tiempo a napadasmu ti pannakikadua Kenkuana kas pinarsuana?

3. Ania ti pakaidumaanna iti biagmo no ammom a binendisionannaka ti Dios ken inayabannaka a mangipakita Kenkuana iti lubong a pagbibiyag?

PANANGIPAPAUNEG:

Alaem ti tiempo a mangbasa ti Salmo 139. Atensionam ti bersikulo 13-16, kitaem ti nasinged a pannaripato ti Dios iti pinarsuana a binendisionanna ken inayabanna a mangipakita Kenkuana. Ania a kapampanunotan ti ited dagitoy a bersikulo iti relasyon ti Dios iti pinarsuana uray pay sakbay ti pannakaiyanak?

Ti pannakaparsua isurona kadatayo ti relasiontayo Kenkuana. Ania ti ibaga ti Salmo 8:3, 4 kadatayo a pategtayo Kenkuana?

Ania a kapampanunotan ti ited ti 1 Cronicas 29:14 no kitaentayo dagiti kunatayo a kukuatayo?

KARARAG:

O Dios, saannak laeng a pinarsua no di pay ket binendisionam ti biagko iti panggep ken kaipapanan. Inayabannak iti pannakikadua Kenka ken inikkannak ti responsibilidad a mangipakita Kenka kadagiti amin a naparsua. Agyamanak Kenka ken ti pannakabalinmo agtatrabaho kaniak.

LEKSION 1~ MAIKALIMA A PASET

PANURSURO:

Masansan a ti Genesis 2:24 ket mabasa iti seremonya ti kasar wenno isu ti pagbasaran ti ministro ti mensahena iti nobio ken nobia. Idi un-unana pay laeng ti Dios impasdekna ti panagasawa, ti panagtipon ti maysa a lalaki ken maysa a babai. Ti panagasawa ti makaigapu a ti lalaki panawanna da ama ken inana ket makitipon kas maysa a lasag ken ni asawana.

Mangted interes ti panangammo nga iti daytoy a bersikulo ti panagasawa ket ti panagbalin a maymaysa ti dua a lasag. Ti balikas nga “aramidek” dina pagbalinen ti insigida a panagmaymaysa ti dua a tao. Maysa a *proseso* ti panagbalin a maymaysa ket ti prosesos agtultuloy iti interamente a panagbiag a panagmaymaysa. Ti prosesos nailasagan a panagmaymaysa ket tumapaw iti panagkaidda. Ti bersikulo 25 ibagana a ti lalaki ken babai agpadpada a lamo-lamo ket dida nakarikna ti bain. Ti kinalamo-lamo a paggranudan ti lalaki ken babai ket naimbag ken naparabur a panggep ti Dios idi pinarsuana ti babai ken impresentana iti lalaki kas asawana.

SALUDSOD:

Ti pamilyar a bersikulo a kanayon a maibagbaga iti kasaran ket manipud kadagiti balikas ni Jesus iti Mateo 19:6. Kitaem ti bersikulo. Ania ti intension ti Dios iti panagasawa segun iti daytoy a bersikulo?

PANANGIPAPAUNEG:

Adu a bersikulo ti Biblia ti mangtukoy ti panagasawa ken ti panggep ti Dios para iti maysa a lalaki ken maysa a babai a nagtipon iti panagasawa. No interesadoka iti ad-adu pay a panagadal ti sumagmamano a pakakitaan makatulong iti panangirugim ti adalmo. Ti panangusar kadagiti dadduma pay a pakasarakan iturongnaka iti dadduma pay a seksion a konsiderarem.

- Efeso 5:21-33
- 1 Corinto 13 (kanayon a maibagbaga kapitulo ti ayat)
- 1 Pedro 3:1-7

PANANGULIT:

Iti leksion iti daytoy a lawas nakitatao ti Dios kas Namarsua kadagiti langlangit ken ti daga ken binigbigtayo Isuna nga agnanayon, pulos a di naparsua ken addan sakbay pay a nangrugi ti tiempo. Naammoantayo dagiti aldaw ti pannakaparsua a timmapaw iti nasantoan, aldaw a nasantifikar, ti aldaw a nailasin para ti panaginana. Kinitatayo iti detalye ti pannakaparsua dagiti tattao ken ti panggep ti Dios kadakuada a mangipakita Kenkuana iti lubong. Ken, nakitatayo ti panagasawa ken ti panggep ti Dios a ti lalaki ken babai ket agbalin a maymaysa a lasag. Nagparsua ti Dios ket imbagana a nakasaysayaat ti tunggal banag. Tunggal banag ket naipan iti lugarna. Amin ket inaramid ti Dios tapno mangted dayag ken dayaw Kenkuana. Adda pay ti maysa a banag...

SALSALUDSOD:

Ti Genesis 2:8-9 ibagana minulaan ti Dios ti hardin a naawagan _____.

Dua a kayo ti naimula iti tengnga ti hardin. Dagitoy ket:

- 1. _____
- 2. _____

Iti bersikulo 15 impakita ti Dios iti lalaki ti Hardin ti Eden. Ania ti kunana?

Ania ti bilin ti Dios iti lalaki? Isurat ti bersikulo 16 ken 17:

Ania ti kinuna ti Dios a supapak ti panagsukir?

Idi damdamo kasla saan a patas a ti Dios impanna ti “kayo ti pannakaammo ti naimbag ken dakes” iti hardin nga agparparang a kasla sulisog kada adan ken Eba. Ngem, ti Dios pinarsuana ti tao nga addaan tarigagay ken inikkanna ti kabaelan nga agpili no agtulnog wenno saan iti Saona. Dagiti kayo ket addada iti tengnga ti hardin. Amin ti biag ket nagbiag iti lawlawda. Kayat ti dios a ti biagtayo ket maisentro iti lawlaw ti Saona.

PAGPAMPANUNOTAN A SALUDSOD:

Ania ti kaipapananna kenka ti panagbiag iti Sao ti Dios iti sentro ti biagmo?

Mainayon pay, di pulos dinawat ti Dios nga ayatenda Isuna. Ti ayat ket maysa a pagpilian ket ti kayo maysa a pagpilyanda a mangipalubos kadakuada a mangidemonstrar ti panagayatda Kenkuana. Saan kadi a nagsayaat ta iti amin a pinarsua ti Dios, kadagiti amin nga inted ti Dios kadakuada a nanamenda, kadagiti amin nga impan ti Dios iti hardin a kanenda, kadagiti amin nga inted ti Dios kadakuada manipud iti kinamanagparaburna daytoy laeng a kayo ti maiparit.

Maitultuloy ti istorya inton ti Leksion 2 isublina ti panagsasarita idia puon ti kayo...

LEKSION 2~ UMUNA A PASET

PANGRUGIAN:

Kinita ti dios ti amin nga inaramidna ket imbagana a nasayaatda, nasayaaatda unay. Iti maikanem nga aldaw ti Dios pinarsuana ti lalaki ken ti babai. Tunggal banag nga inaramidna insaganana para kadakuada, impresentana kadakuada, ken maaramatda tapno maipaay ti kasapulanda. Amin a bunga ti amin a kayo “makaay-ayo iti mata ken nasayaat a kanen” (Genesis 2:9) ken imbagana kadakuada a para kadakuada tapno kanen (Genesis 2:16).

Immula met ti Dios iti tengnga ti hardin ti kayo ti pannakaammo ti naimbag ken dakes. Ti bilinna iti lalaki ken iti babai ket saanda a mangan iti daytoy a kayo (Genesis 2:17). Imbaga ti Dios kadakuada a no sukirenda daytoy a bilin mataydanto. Daytoy a kinasigurado ket resonable. Amin dagiti kayo iti hardin ket makan ken mananamda. Daytoy laeng maymaysa a kayo ti maiparit. Dayta ket maiparbeng unay. Ti Dios ket impaayna a sipaparabur para iti pagimbaganda.

Basaen ti Genesis 3.

SALUDSOD: Ania a kababalin ti naipuon iti bersikulo 1?

ENSAYO:

Tapno maala ti nalawlaw a pannakaawat iti uleg kitaen dagiti sumagmamano a bersikulo ket isurat dagiti balikas a naaramat a mangiladawan iti daytoy a parsua:

Referensia

Genesis 2:1

Lukas 4:2

Juan 8:44

2 Corinto 11:3

Efeso 6:11

1 Pedro 5:8

Paltiing 12:9

Panangiladawan

Kitaen ti panagsinnupadi iti Juan 10:10. Ti Diablo ket nailadawan kas _____ isu nga umay tapno _____, _____, ken _____ . Iti sabali a bangir, ni Jesus umay, tapno _____

PANAGIMEMORYA:

Dagiti maudi a balikas ti Juan 10:10 ket nasayaat a maisaulo. Isurat ida iti 3x5 a kard ken alaen ti sumagmamano a minutos tapno panunoten no ania ti pagdumaan ti maaramidna iti biagmo nga ammom a ni Jesus immay tapno itedna kenka ti biag a napno ken addaan kaipapanan, aglaplapusanan a

biag. Isuratmo iti kard ket dawatem Kenkuana a lukatanna ti pusom tapno maawatam ti kaipapananna kenka tapno maaddaanka ti aglaplapanan a biag Kenkuana.

LEKSION 2`MAIKADUA A PASET

PANURSO:

Ti sulisog umatakar ken karitenna ti kalidad a nangparsuaan kadayo ti Dios. Dagitoy a makagargari ken makaallilaw a sulisog agparangda kas makaay-ayo. Makaay-ayoda agsipud iyallilawda nga idiaya ti sabali a realidad nga ikonsidera a kadawyanma maikontra iti pudno a Sao ti Dios. Adda dagiti sulisog iti aglawlawtayo iti lubong a pagbibigantayo. Ti sulisog ket saan a kamali ngem ketdi ti iyaamong iti daytoy. Ti pagrigatanna ket ti panangbigbig ti kinadelikado dagiti sulisog ken ti pannakabalin nga adda kadakuada a mangallilaw kadayo. Dagiti sulisog ket kinaulbod. Iti kanito a simmuko ken inalimontayo ti pananggargari ti ulbod sidirennatayo ti konsensia ken pannakaibabain. Amin daytoy alaenna ti rag-o ti panagbiag a napno ken nawaya nga imbaga ni Jesus iti Juan 10:10.

Ti istorya mangrugi. Genesis 3:1-7.

SALSALUDSOD:

Ti uleg ken ti babai nagdangadangda. Ti uleg impresentana ti karit. Ania ti umuna a balikas ti uleg iti babai?

Ania ti pudno a balikas ti Dios iti Genesis 2:16?

Ania ti sungbatna iti bersikulo 2?

Ania ti pudno a balikas ti Dios iti Genesis 2:16, 17?

Iti bersikulo 4 pimigsa ti stratehiya ti mannulisog. Ania ti sungbat ti uleg iti imbaga ti Dios iti lalaki ken babai?

Ania ti ulbod iti bersikulo 4? (Kitaen ti Genesis 2:17)

Ti uleg dinadaelna ti kinapudno ti Sao ti Dios kadagiti ulbod a balikas. Ania dagiti balikas ti uleg iti bersikulo 5 nga ultimo a pangallilaw?

"... maluktanto dagiti matam, ket _____"

Ti ultimo saludsod:

- Ania a balikas ti mangidalan kenka a pagbiagam? Sinno ti patiem? Ti Sao ti Dios wenno ti ulbod a sao ti uleg?

Ti ultimo karit:

- Siasino ti pakaisentroan ti biagmo?

PANGIPAPAUNEG:

Dagiti saludsod kadagitoy umuna a bersikulo ti Genesis 3 karitenna ti kinapudno ti Sao ti Dios. Dimo kad mangngeg ti timek ti Diablo a mangsulisog nga agsalsaludsod, “Imbaga aya nga *agpayso* ti Dios? Ken ti maikadua a saludsod agbalin a nakarkaro pay a karit: “*Napudno* aya ti Dios iti imbagana?”

Pudno aya ti Sao ti Dios? Isu kadi laeng ti kinapudno? Ti kinapudno ket kadawyan a no ania ti pilien ti maysa a tao. Pudno aya nga agsao ti Dios kadayo babaen ti Saona? Ken, no makisao kadayo, napudno aya isuna iti ibagana? Kitaentayo no ania ti kuna ti dios iti Isaias 45:18-19.

- Sinno Isuna ti panagkunana?
- Ania ti kunana maipapan iti Sao nga ibagana? Kitaen ti maudi a paset ti bersikulo 19.

PANANGIYAPLIKAR:

Mabalin a damdamagem dagiti sumagmamano a banbanag. Kaspangarigan damagem: Maymaysa aya ti Dios? Ti kadi nangparsua kadagiti langlangit ken ti daga ket pudno a Dios? Awanen kadi ti sabali a Dios? No ibalikasna ti kinapudno kas ibagana manipud iti bersikulo ti Isaias 45, ania ti kuna daytoy maipapan kadagiti adu a nadumaduma nga ideolohiya nga iladawan ti kulturatao kadagitoy nga aldaw a mangipaduyakyak kadagiti agsisimparat a pammati? Sinno ti mabalinko a pagtalkan a mangibaga ti kinapudno no tunggal maysa ket kasla addaan bukod a kapampanunotan maipapan iti no ania ti kinapudno?

Kadagiti nagduduma a saludsod nga umay iti panunot, ania ti maammoantayo a sigurado? No maminsan dagiti banbanag nga ibaga ti Dios ket saan nga agpayso.

- Kas pangarigan, iti Jeremias 31:3 kunana “Inayatkayo

Kalpasanna mapanunotko dagiti tiempo a nagpungtotak kadagiti gayyem wenno ipatpategko iti biag ngem kuna pay la ti Dios kaniak nga ay-ayatennak iti agnanayon nga ayat.

- Manen, iti Roma 8:38-39 ibagana kaniak nga “...awan

Awan ti makaisina kaniak iti ayat ti Dios. Pudno aya nga awan ti makaisina kaniak iti ayatna uray no bilangek amin dagiti nangisina kaniak kadagiti dadduma iti biagko, kas ti patay, diborsio, di panagkikinnaawatan, ken amin a kita ti riri ken susik?

Dagiti saludsod ti uleg iti hardin ket nagtultuloy kadagiti panawen ket masaludsodda kaniak ita.

Iti lawag ti Jeremias 31 isurat dagiti dua a saludsod:

- Imbaga aya ti Dios
-
- Napudno aya Isuna iti imbaga

Iti lawag ti Roma 8 isurat dagiti dua a saludsod:

- Imbaga aya ti Dios
-
- Napudno aya Isuna iti imbaga
-

KARARAG:

Apo, agpakarigatak a mangammo ti kinapudno. Kayatko nga ad-adu pay ti maadalko maipapan iti no ania ti ibagam kaniak. Tulungannak a mangammo, mangawat ken mangakseptar a ti Saom ti kinapudno. Luktam ti pusok a mamati nga “agsaoka ti pudno” ken “ibagam no ania ti rumbeng.”

LESION 2~MAIKATLO A PASET

PANURSO:

No agsublitayo iti Genesis 3, agtalinaed ti maysa a saludsod: Apay a pinarsua ti Dios ti kayo sana imbilina dayta a kayo, ti kayo ti pannakaammo ti naimbag ken dakes, maiparit a kanen? Iti ngatoen dayta, patay ti sentensia iti panagsukir iti dayta a bilin. Iti umuna a panangkita daytoy ket kasla saan a patas a kalikagum ken nadagsen a pannusa. Ti Dios a mangkuna nga Isu ket Dios ti ayat kalpasanna itedna daytoy a bilin nga addaan nakaro a multa ket awan kaipapananna.

Kitaentayo ti sumagmamano a banag. Umuna, kasapulan a maawatantayo a ti Dios ket mannakikaddua a Dios. Isu ti nagparsua ken agtalinaed a makipaset iti amin nga inaramidna. Kasla ti perpekto a relasion iti nagbaetan ti nagannak ken ubing. Inkudi ti Dios a makipaset ti nagannak iti pannakaparsua ti ubing. Intuyangna met a ti nagannak agtalinaed a makipaset iti biag ti ubing ken taripatoenna ti ubing. Ti Dios perpekto ti panangtaripatonan iti pinarsuana ken sustinirena daytoy, pulos a dina panawan. (Isaias 49:15).

Kasta met nga importante a maawatan ti pudno a kasisigud ti ayat kas intruding ti Dios. Ti ayat ket banag a pilien, aramid ti tarigagay. Saan a rikna. Ti maysa agpili nga agayat. Awan ti mamagbalin kenka nga agayat wenno saan a mangayat iti sabali a tao. Ti panagtulnog ti mangipakita ti pili nga agayat. Ti nagannak ayatenna ti ubing ket ti ubing sungbatanna dayta nga ayat babaen ti panangpilina nga agtulnog. Dagiti beddeng nga ipasdek dagiti nagannak iti uneg ti pagtaengan itedna kadagiti pamilya ti aglawlaw a pangpakitaan ti panagayat iti maysa ken maysa. Ti ubing, asawa, ken uray ti nagannak naikkan ti oportunidad nga agayat babaen ti panangrespeto ken panangdayaw kadagidiay a beddeng.

Kasapulantayo met a lagipen a ti Dios ti Namarsua ken dayta a lalaki ken ti babai ket isuda ti pinarsua. Ti lalaki ken babai kasapulan a maawatanda ken agbiagda iti dayta a relasion. Ti kayo ket naiparit saan a tapno ti Dios buyaenna ida nga agsukir kas pannakaammona nga agsukirda, ngem ketdi, ti kayo ket naiparit tapno maikkan nga agpadpada ti lalaki ken babai ti oportunidad a mangbigbig iti Dios. Maysa a gundaway kadakuada a mangbigbig ti lugarda kas napateg a pinarsuana ken gapu ti ayatda Kenkuana agtulnogda Kenkuana, ngarud, agtamedda iti panangiturayna kadakuada.

Iti Genesis 3:5 ti maudi a saludsod ti uleg ket ti saludsod no siasino ti Dios. Agingga a ti ubing agbalin a nataengan, agtalinaed ti saludsod: Siasino ti nagannak? Ti Dios kayatna a ti pinarsuana ket agtalged iti

pannakaammo iti relasionda Kenkuana. Isu ket Dios, ti Namarsua kadakuada, ket isuda dagiti pinarsuana. Kayatna la a maammoanda ti kinaimbagna. Impakitana iti amin nga inaramidna. Kayatna a nanamenda ti relasionda Kenkuana ken iti maysa ken maysa. Kayatna nga ibaklay ti dagsen ti responsibilidad ti pannakaammo ti dakes ken kayatna a protektaran ida manipud iti impluensia ken pannakabalinna. Ti ayatna kadagiti amin nga inaramidna, nangnangruna para iti relasion ti ayat a kayatna kadagiti tattao, ket agpeggad ngem dina inkankano ti kinarisgona ket inikkanna ida ti oportunidad a mangipakita ti ayatda Kenkuana babaen ti panagtulnogda Kenkuana.

Iti kaadda daytoy iti panunottayo mapantayo iti Genesis 3:6. Isurat daytoy a bersikulo iti panangpampanunot ti pagimbagan ti kada balikas.

“Nangala ket nangan. Inikkanna met ni lakayna... ket kinnanna daytoy.”

PANAGPAMPANUNOT:

Agpanunotka iti sumagmamano a kanito. Iti kuadernom isuratmo dagiti kapampanunotam maipapan iti napasamak. Ania ti langana ti pannakaammo laeng ti kinaimbag ken kinamanagparabur ti Dios ken itan iti pannakaallilaw iti panamati nga adda pay nayonna. Ti Genesis 3:7 kunana, “Kalpasanna agpadpada a naluktan dagiti matada...” ania ti pagkaroanna ti maipapan ti isusuko iti ulbod ken allilaw? Amirisem dagiti dadduma pay nga umapay iti panunotmo.

PANANGIYAPLIKAR:

Ti panagpampanunotmo nalabit nga iturongnaka iti personal a pannakakonbiktar.

1. Lagipem ti kanito a natnagka iti sulisog, nagrebelde, nagsukir. Ania ti situasion idi?

2. Lagipem ti kanito a napadasmo ti ayat ti Dios ken pammakawanna babaen kadagiti balikas ken aksion ti sabali a tao. Siasino daydiay tao ken ania ti sao ken aksion a nangiyeg kenka iti ayat ti Dios ken pammakawanna?

3. Panunotem ti kanito nga addaanka ti oportunidad a mangidiaya ti ayat ken pammakawan ti Dios iti maysa a tao agsipud ta napadasmo ti pannakabalin ti ayat ken pammakawanna iti bukodmo a biag. Sinno daydiay tao ken kasano nga inaramatnaka ti Dios a nangiyeg ti ayat ken pammakawanna kenkuana?

KARARAG:

Dios a Namarsua, ipudnok laeng Kenka ti bukodko a kinasukir. Nagrebeldeak a maibusor Kenka iti adu a wagas kadagiti banbanag nga inaramidko, dagiti imbagak ken pinanunotko. Dawatek Kenka a pakawanennak ken pagtalinaedennak a mangpampanunot a pinarsuanak gapu ta ayatennak ken tarigagayam a maadda kaniak ti biag a napno ken napakawan babaen ken Jesus, a Mangisalakanko.

LEKSION 2~MAIKAPAT A PASET

PANURSURO:

Kitaentayo manen ti napasamak iti Genesis 3:6. Natnag da Adan ken Eba iti sulisog ket naluktan dagiti matada. Naglaka a pabasolen ida iti panagkunatayo, “nagkamalikayo. Awan ti gundaway a naited kadakami.” Naglaka a panunoten a nailisitayo agsipud ta addada a pabasolentayo. Kitaentayo nga asasideg pay.

Ti lugar a pangrugian ket ti naipakita a tarigagay a mangan. Nalabit diay bunga idiy Genesis 3 ket kas ti kinapamilyar ti “bunga” a masarakan iti bukodtayo a biag. Ania a balikas ti nausar iti Genesis 3:6 a mangiladawan iti bunga?

- Ti bunga ti kayo ket _____
- Ti bunga ti kayo ket... _____
- Ti bunga ti kayo ket... met _____

Ti bunga ket nasayaat a kanen, makaay-ayo a kitaen, ken matarigagayan a mangted sirib.

Ti umuna a tarigagay a mangan ket ti tarigagay iti ad-adu pay. Kasla kanayon nga agkurang ti adda kadayo. Ti tarigagaytayo a maaddaan pay ket narigat a pengdan. No adda kuartatayo kayattayo nga umad-adu pay. No adun kayattayo a nakarkaro pay ti kaaduna. No kurang ti pannakapansintayo kayattayo a dakdakkal koma. No dumakkal met ti panangpansinda kadayo kayattayo nga agsobsobraan pay. No agbibigtayo nga awan pannakakontentona ti biagtayo ket dina maipakita ti panagyaman ken panangaprisiar. Ti sulisog ket ti panangisentrotayo iti biagtayo iti panangala, panangtagikua ken pananggun-od ti ad-adu pay.

PAGPAMPANUNOTAN A SALUDSOD:

Panunotem ti tiempo a napaliwmo, wenna nalabit napadasam, ti tarigagay iti ad-adu pay...

- Ania a situasion?

- Ania ti saan a mapengdan a tarigagayan ti ad-adu pay?

- Ania ti resultana?

Ti maikadua ket ti tarigagay iti ragragsak. No itedna ti kasapulak, kayatko. No riknana ket nasayaat, ramanna ket nasayaat, nasayaat ti kitana, ngarud kayatko. Ti tarigagay iti ragragsak ket narigat met a mapengdan. Ti ragragsak ket addaan ti wagas a mangpadakkal ti kalikagumna. Mabalina nga agbalin a kadawyan dagiti ragragsak kalpasanna pannakaigamer. Mapagpatingga dagiti ragragsak ti nasimbeng a panunot, nasayaat a decision, ken ti saan a panagimbubukodan. Kamaudiananna, ipanna iti peggad ti panagkakaddua. Ania ti mapasamak iti pannakirelasyon ti tao iti Dios no aramidenna a sentro ti biagna ti panangtagikua ti ragragsak?

PANAGPAMPANUNOT A SALUDSOD:

Lagipem ti tiempo a tinarigagayam ti ragragsak iti biagmo...

- Ania a situasion?

- Ania ti saan a mapengdan a tarigagayan ti ad-adu pay?

- Ania ti resultana?

Ti maikatlo ket ti tarigagay a manggun-od ti kinasirib. Ti pannakaammo ket pannakabalin. No adu ti ammotayo makontroltayo dagiti aksiontayo kadagiti dadduma; maaramidtayo ti bagitayo nga agparang a nasayaat iti sangoananda. Ti pannakabalin aramidennatayo a mangiturong. Ti lubong ket kukuak ket parukmaek daytoy. Ti pannakabalin ken panangkontrol iturongnatayo a mamati a ditayo kasapulan ti siasinoman ket agbiagtayo a natangig ken agmaymaysa, saan nga addaan panagdependar iti Dios a Namarsua. Manen, panunotem no ania ti mapasamak no ti tao ipalubosna a ti panagbirok ti pannakabalin ti sentro ti kaaddana ditoy daga.

PAGPAMPANUNOTAN A SALUDSOD:

Panunotem ti situasion a ti panagkasapulan ti pannakabalin ken panangkontrol inaramidna ti narigat a kasasaad...

- Ania a situasion?

- Ania ti saan a mapengdan a tarigagayan ti ad-adu pay?

- Ania ti resultana?

Kamaudiananna, iti Isaias 14:13-14 ti Dios babaen ken profeta Isaias imparangarangna ti puso ti sangkatao-an.

Ania ti kuna ti tao a naparsua? Ilista ti lima

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

Ti pagultimoanna ket panangitan-ok iti bukod a bagi. Daytoy ti sulisog ket daytoy ti pinili ti babai. Malaksid no ditayo makita ti nakadkadlaw. Agpatuloytayo. Ti babai ti immuna a nangan. Adda ni lakayna kenkuana. Makita nga uray isu, naengganyo met a dumngeg iti maisupadi iti Sao ti Dios nga impresenta ti uleg ta “inikkanna met ni lakayna nga adda kenkuana, ket nangan met.”

PANAGIMEMORYA:

Iti kinaulimek ti kanito kumitatayo laeng iti Dios a mangipatpateg kadatayo ket bigbigentayo Kenkuana ti kasasaadtayo. Kitaen ti Roma 3:23-24. Ti maudi a balikas iti bersikulo 22 mabasa, “Awan ti pagdudumaan.” Mangrugi kadagitoy a balikas isurat ti bersikulo 23 ken 24:

“Awan ti pagdudumaan _____

Isaulom dagitoy a dua a bersikulo. Isuratmo ket irugim nga inayon iti memoryam. Dagitoy a balikas ipalagipna kadatayo a ti maysa a banag a pagpapadaan ti sangkatao-an ket amintayo nagbasol ket napaayda a mangipakita ti ladawan ti Dios nga inkudina iti pinarsuana (Genesis 1:27). Ngem, dagitoy a bersikulo ipalagipda met kadatayo a napalintegtayo nga awan bayadna gapu iti paraburna babaen ti pannakasubbot nga inyeg ni Jesus.

PAKAIYULOGAN:

1. Napalinteg-

Ti Dios dina isingir ti basolko a maibusor kaniak. Saankon a kasapulan a sangoen ti asunto a maibusor kaniak gapu iti basolko. Ti balikad ti napalinteg ket nailunod. Indeklara ti Dios nga awan basolko. Ibagana kaniak a ti relasionko Kenkuana ket naisubli . ti biag ni Jesus, pakairamanan ti panagsagaba ken ipapatayna, ket naaramid para kaniak. Inaramidnak a nalinteg iti sangoanan ti Dios.

2. Parabur-

Itd ti Diod kaniak ti ayatna a saanko a mateggedan ken sigurado a diak pakaikarian. Ti sentensia ti basol ket patay. Daytoy ti maikari kaniak. (Kitaen ti Genesis 2:17 ken Roma 6:23) babaen ti pannakadusa ken ipapatay ni Jesus awatek ti di pakaikarian nga ayat ken parabur ti Dios ket dayta nga ayat wayawayaanak a makipagbiag Kenkuana iti agnanayon.

3. Pannakasubbot-

Ti Dios kinayatna a gatangen wenno subboten, amin a napukaw gapu iti basol. Ti kinainosentek ket napukaw. Ti relasionko Kenkuana ket napukaw. Nagbalinak a tagabu ti basol, patay ken ni Satanas. Ti presyo a pangatangna kaniak manipud iti “pannakatagabuk” ket ti biag ti Anakna, ni Jesus. Ti pannakasubbot ket aramid ti Dios a panangatangna kaniak ken panangisalakanna kaniak manipud iti pannakaparigat, manipud iti patay a naiyeg kaniak gapu iti basolko. Inaramidna daytoy gapu iti nasantoan a biag, ipapatay, ken panagungar ni Jesus, a Mannubbotko.

Maiyanay: Dagitoy a termino masubliananto kadagiti serye ti panagadal. Iti daytoy a kanito, iruammo ti bagim kadagiti balikas kas naiyaplikar iti daytoy a seksion. Inayonmo dagitoy a pakaiyulogan kadagiti dadduma iti pagisursuratam.

KARARAG:

(Panunoten manen ti Roma 3:23-24.) Apo, ammok a nagbasolak ken awan ti pakaikariak no di agnanayon a patay. Agyamanak ken Jesus a nangpalinteg kaniak, isu a nangiyeg kaniak nga agbalin manen a kukuam. Agyamanak ti saanmo a panangisingir ti basolko a maibusor kaniak, iti panangpakawanmo kaniak, iti panangideklaram a saanak a nagbasol. Agyamanak iti paraburmo, iti ayatmo a diak pakaikarian. Agyamanak ken Jesus, a Mannubbotko, isu a nangwayawaya kaniak nga agbiag ken nangaramid kaniak a kukuam babaen ti pannakapakawan dagiti basbasol.

LEKSION 2~MAIKALIMA A PASET

Daytoy a seksion ti leksion 2 iturongtayo ti imatangtayo nangnagrana iti Genesis 3:7-13. Iti leksion 3 leppasentayonto ti panangadal iti Genesis 3 ket ituloytayo ti adal iti istorya da Cain ken Abel iti kapitulo 4.

Simrek ti basol iti lubong. Ti Genesis 3:7 iladawanna ti sumaruno a mapasamak. “Kalpasanna...

- Dagiti mata _____
- Ket _____
- Ngarud _____ ken
- Nagaramid _____.”

Ti panagsukir ket adda supapakna. No ti linteg ti trapiko ket nasalungasing ti supapakna ket tiket nga adda multana a rumbeng a mabayadan. No ti ubing igagarana nga agsukir iti nagannak wenno iti maysa nga addaan turay, ti ubing madusa. Ti supapak ti panagsukirda simmamay a dagus kalpasan a ti lalaki ken ti babai nagsukirda iti bilin ti Dios a dida mangan iti bunga ti “kayo ti pannakaammo ti naimbag ken dakes.” Napadasanda dagiti banbanag a saan nga inkudi ti Dios para kadakuada.

Kitaentayo. Basaen manen ita dagiti bersikulo 7-13.

RESULTA #1

Ti insigida a resulta ti basol ket *panagbain*. “Naamirisda nga isuda ket _____” (Genesis 3:7). Ammoda idi ti naimbag ngem itan ammoda metten ti basol. Ngarud, ti naindaklan a panangkalub mangrugi. Ti umuna nga inaramidda ket nagdaitda “_____ ket nagaramidda ti _____ para kadakuada.” Ti panagbainda insinana ida iti maysa ken maysa isu a inabbonganda dagiti bagbagida. Ti kinasinged ti relasion a pinagranudanda naminsan ket nagpatingga ket itan masapul a sangoenda ti amin nga umay iti nagbaetanda.

RESULTA #2

Basaen ti bersikulo 8-10. Ti sumaruno a maobserbaran a resulta ti basol ket *panangsidir ti konsensia*. Ti panangsidir ti konsensia paglemmengennatayo. Kuna ti bersikulo 8, “...ket _____ manipud iti _____ kadagiti _____ ti hardin.” Ti inaramid ti Dios a pangragsakda iti bagida inusardan a pangabbong ken paglemmengan iti Dios, ti nangparsua ken nangibilang kadakuada a gagayyemna. Awan idi ti panagbutengda Kenkuana. Ngem itan aplemmengdan Kenkuana.

“Ngem ti Apo inawaganna ti lalaki.

“_____?”

Ket ti lalaki simmungbat,

Ti kinainosente ket naawan. Iti pannakaparsua dida ammo a lamo-lamoda. Daya ti wagas nga inkudi ti Dios para kadakuada iti panagbiag Kenkuana kas agallakay ken agabbaket . sinno ti nangibaga kenka? Ti bain ken sidir ti konsensia imbilagna ti basolda. Gapu iti bain ammodan a silalamo-lamoda ken gapu iti sidir ti konsensia mabuteng ken aplemmengdan.

SALUDSOD:

Nalabit saantayo a maisupadi. Ania ti sungbattayo no nasukalandatayo? Saan kadi: “Sinno ti nangibaga kenka? Insigida a kayattayo ti aglemmeng. Mabalín a ditayo agusar ti kayo a paglemmeng ngem aglemmengtayo.

- Narigat kadi kenka ti mangbigbig ti pannakaibabainmo ken ti panangsidir ti konsensiam maipapan madi nga inaramidmo iti napalabas?

- Ania dagiti “pangabbong” nga inaramidmo tapno inlemmengmo daytoy kadagiti dadduma?

- Sadino ti papanam tapno aglemmeng no kabutengmo ti maduktalan no sinnoka a talaga ken no ania ti inaramidmo?

RESULTA #3

Ti maikatlo a maobserbaran a resulta ti basol ket ti *panagpabasol*. Iti bersikulo 11 damagen ti Dios,

“ _____
_____ ?”

Ket ania ti sungbat ti lalaki?

“Ti _____
_____ ket kinnanko.” Saan laeng a ti babai ti pinabasol ni Adan uray pay ti Dios! “Ti babai nga intedmo kaniak...” nakisao ti Dios iti babai ket nagsaludsod,
“ _____ ?”

Ti babai agsapsapul met ti pabasolenna isu a kunana,
“ _____.”

Kasapulan ti pammabasol ti pagdas-alanna. Ngem ania ti aramidén ti pammabasol iti panagkakadua? Ti pammabasol pagsinaenna ti lalaki saan laeng manipud iti asawana kas naadaltayo iti bersikulo 7, no di pay ket, ti pammabasol isinana isuna iti Dios, ti mangipatpateg iti pinarsuana ken agtarigagay ti pagimbagan unay dagiti inaramidna.

PANAGPAMPANUNOT:

- iti sumagmamano a kanito panunotem dagiti amin a banag a ti Dios ti napabasol.
- Panunotem dagiti kanito a sika ti nagpabasol.
- Ti basol aramidennatayo a mangtallikud iti responsibilidad kadagiti bukodtayo a kapampanuniotan ken aramid. Kanayon nga adda pakaipabasolanna saan ketdi a datayo. Ania ti pakaidumaanna kenka no innalam ti responsibilidad ket saanka a nagpabasol iti siasinoman, a pakairamanan ti Dios?

KARARAG:

Apo Dios, managbasolak. Sidirennak ti bainko, ti basolko, ken ti ken ti saanko a panagbalin a responsable kadagiti pinanunot, insao ken inaramid iti panagbiagko. Pakawanennak kadagiti naibagak ken inaramidko a nakaigapu ti pannakaisinak kadagiti ipatpategko. Pakawanennak kadagiti inaramidko tapno insinak ti bagik Kenka. Mamatiak nga anaknak agsipud ta napalintegak, inawatko ti libre a paraburmo, ken sinubbot ti dara ni Jesus. Iti daytoy agyamanak ken idaydayawka.

SEKSION 3~UMUNA A PASET**PANGRUGIAN:**

Saantayo nga agpatingga iti daytoy a paset ti istorya ti pannakaparsua, a nakombiktar laeng iti bain, sidir ti konsensia, ken pannakapaaytayo a mangala ti responsibilidad kadagiti bukodtayo a kapanunotan ken aksion. Lagipem dagiti balikas iti Jeremias 31:3 – “Inayatka iti agnanayon nga ayat...” ti maysa kadagiti sabali unay a pannakaawat maipapan iti Dios iti daytoy a punto ti istorya ti Genesis 3 ket, ti Dios nauma, ipatayna ti lunodna kadagiti pinarsua, agpungtot ket tallikudannan dagiti pinarsuana. Daytoy ket kapanunotan a ti Dios naunget, managibales ket agsakiten ti nakemna iti lalaki ken babai ken kadagiti amin nga inaramidna.

Ituloytao ti istorya iti bersikulo 14. Umuna, ti Dios kasaona ti uleg. Kunana,
 “Agsipud ta _____

...”

Ti dangadang ket nangrugi! Naluktan ti gubat. Napili no sinno ti kadua ket nalawag a mailasin. Ti dangadang ket ti nagbaetan ti naimbag ken dakes. Tunggal grupo ket adda pangabakna. Siasinoda?

- Sinno ti ibagbaga ti Salmo 106:1 kadatayo a pangabak ti naimbag?

Ti 1 Corinto 15:57 inagananna ti pangabak ti Dios!

- Usaren ti Efeso 6:11-13 ti ladawan ti panagsagana iti gubat ken panangisuot iti kabal. Sinno ti pangabak ti dakes? _____
- Ugedan dagiti balikas kadagitoy a bersikulo a mangiladawan ti “lubong ti sipnget” a buyotna.

PANURSURO:

Amin a paset ti Biblia ket maipapan iti daytoy a gubat ket kumarkaro agingga iti agdama nga aldaw. Ti Biblia ket libro maipapan iti gubat ken ti pegges ti ayat a amngsunrod iti opensiba. Amin a libro ti Biblia ket naibasar iti daytoy a tema. Nailadawan dagiti agakto. Naiparangarang dagiti istratohiya ken nalukasan dagiti plano. Agsango dagiti pangabak. Ti atiddog nga istorya mangrugi iti Genesis 3 iti imbaga ti Dios iti uleg, “Agsipud ta inaramidmo daytoy.” Pagultimoanna, daytoy a lunod nga imbaga ti Dios kadagiti sumaruno a bersikulo, 14 ken 15, ideklarana ti eksakto a mapasamakto iti pangabak ti dakes. Kinapudnona, ti Paltiing 12:9 ibagana ti patingga ti istorya kenkuana ken kadagiti dakes a kakadduana. Isuratmo daytoy a bersikulo:

Ania ti makaigapu iti amin a laban? Ti Dios ket naimbag ken dagiti amin nga inaramidna indeklarana a naimbag, naimbag unay (Genesis 1:31). Ti panggepna ket ti laeng ammo dagiti pinarsuana ket naimbag

ken agbiagda iti pannakikadua Kenkuana, nga agtulnog laeng iti Saona, ti Sao ti Maymaysa a Naimbag. Ngem lagipem, ti sulisog nga impakat ti uleg ket tapno ammoda ti naimbag *ken* dakes. Kayatda a maammoanda isuna, ti managdakdakes. Kayatna a makikaduada kenkuana. Kayatna a tungpalenda ti sauna. Ti sulisogna ket simrek iti kaunggan ti makaigapu a napaaddada. Masapul a sungbatanda ti saludsod: sinno ti rumbang nga agturay ken agari kadagiti puspuso ken biagda? Ti gubat ket kimmario kadagiti kararua ti sangkatao-an. Ti Dios kadi ti mangabak wenna ni Satanas? Awan ti intension ti Dios kadakuada a mangsungbat iti daytoy a saludsod. Kayatna laeng nga ayatenda Isuna ken pagturayenda kadagiti puspusoda kas Namarsua a managayat, ti sentro koma ti biagda.

Iti bersikulo 14 ken 15 ti pungtot ti Dios naibukbuk iti uleg, iti dakes. Inlunodna daytoy nga uleg, ti Diablo. Amin ket termino a nausar para ken Satanas a no maminsan naawagan a natinnag nga anghel. Ti bersikulo 14 ken 15 ibagada ti in-inut a panagpatinggana.

- Isu ket *inlunod* ti Dios (bersikulo 14).
- Isu ket *aguyas* iti unos ti panagbiagna (bersikulo 14).
- *Marim-itto* ti ulona (bersikulo 15).

PANANGIPAPAUNEG:

Ti bersikulo 14 ken 15 ket narigat a maawatan ngem importante a maammoan a ti bersikulo 15 ti umuna a bersikulo iti Biblia a mangibaga ti kari ti Dios tapno subbotenna ti sangkatao-an. (Mainayon: Siguradoem a sublianam dagiti pakaiyulogan iti Leksion 2.) Daytoy a bersikulo ikarina nga isubli ti Dios ti nadadael a relasion a napaaddan ken mamagsina iti Dios ken amin a tao, kinapudnona, isinana ti Dios iti amin a pinarsua. Ket, anianto ti resulta ti panagbinnusor iti nagbaetan ti uleg ken ti kaputotan ti babai?

- “Rim-itennanto ta ulom” ibagana ti balligi a kukuatayo babaen ti panagsagaba, ipapatay, ken panagungar ni Jesus kas naisurat kadagiti Ebangelio a kitaentayonto a nalaing iti mapasungad a panagadal kadagitoy uppat a libro ti Baro a Tulag. Nupay kasta, kadagiti interesado nga umunan a mangbasa tapno maammoanda ti maipapan iti daytoy a panangrim-it, basaen ti 1 Corinto 15:20-28, 57.
- “...ket kagatemto ti mukodna” tukoyenna ti ipapatay ni Jesus. Ti panangkagat ket ti ipapatayna ngem ti panagungarna isu ti balligi iti managdakdakes, ti “pannakarim-it” ti ulona.

PANAGIMEMORYA:

Nupay narigat a maawatan ti Genesis 3:15, irugim nga imemorya daytoy. Daytoy a bersikulo agraman dagiti dadduma pay a maurnongmo iti panagadalmo ikkannaka ti pannakaammo a mairuarmo iti pananglukais ti Dios ti istorya ti pannakaisalakan kenka babaen ti Saona. Isuratmo ti Genesis 3:15 iti kard ket isaulom daytoy a bersikulo. Mabalina nga isuratmo iti ngatoenna, “Kari ti Dios” a mangipalagip kenka ti umuna a kari ti Dios tapno subbotennaka ken siak tapno aramidennatayo manen a napateg nga anakna.

LEKSION 3~MAIKADUA A PASET

ENSAYO:

Ti supapak ti basol serkenna amin a pinarsua. Daytoy ket immuna a nakita iti Sao ti Dios ken ni Eba iti bersikulo 16. Dua ti resulta ti basol a Makita iti babai. Ania ti imbaga ti Dios a supapaknanto?

1. Paadduekto ti _____
2. Ti tarigagaymo _____

Nagsukir met ti lalaki. Ti biag ti lalaki ket naapektaran met iti lunod ti basol. Gapu iti basol ania ti imbaga ti Dios a mapasamakto?

1. "Nailunod ti _____"
2. "...babaen ti naut-ot _____"
3. "pataudennanto _____"
4. "...ket sika _____"
5. "...agingga a sika _____"

PANURSO:

Nalpas a naaramid ti basol. Ti managdakdakes ket naiparang ti kinasiasinona. Ti lalaki ken babai naluktanen dagiti matada iti realidad a pagbibigantayo ita. Ti basol ket saan a namimpinsan a pasamak no di ket nagwaras iti amin a biag ket nagbalin a paset ti kaaddada agingganada a matay. Ania daytoy a realidad? Nalabit ti kaasitgan a pannakaawattayo ket ti panangpanunot iti kanito a kinunatayo, "diakto pulos..." ngem nasarakantayo laengen dagiti bagbagitayo a mangipudpudno ti panagsukirtayo.

Ti ladawan nga umay iti panunot ket ti maysa a nagannak a marigrigatan a mangkitkita iti anakna nga agsagsagaba kadagiti supapak ti panagsukirna. Ti panangdisiplina mabalina maikkat ti pribilihiyo, wenno saan a mapatgan ti dawat, wenno sabali pay a dusa a maited kas supapak ti panagrebeldel wenno panagsukir. Nangngegtayo a naibaga "pasakitannak met daytoy wenno nakarkaro ti pannakapasakitko kadaytoy ngem ti sika." Ti nagannak baklayenna met ti dagsen ti supapak a maited iti anak.

ENSAYO:

Ngem saan a tinallikudan ti Dios da Adan ken Eba uray pay iti tiempo a kas iti daytoy. Ngem ketdi inurnosna, iti panangtaripaton kadagiti ay-ayatenna, iti panangbuybuyana kadakuada a mangindur kadagiti supapak ti basol. Tallo a banag ti dagus a napasamak ket tunggal maysa kadakuada inrugit ti Dios.

1. Malagip iti bersikulo 7 a tapno maabbongan ti kinalamo-lamoda pinagsasaipda dagiti bulbulong ti igos. Ania ti immuna nga inaramid ti Dios iti bersikulo 21?

Tapno agpaut ti naaramid a lupot masapul a maiparukpok ti dara ti animal. Maaramatto daytoy iti masakbayan nga adal nasayaat a maitukit iti panunot, maminsan pay, a nasapa unay iti istorya nga iyeg ti Dios iti atensiyantayo a ti pangabbong iti basol ket sakrifisio, ti pannakaiparukpok ti dara. Ngarud, ti Hebreo 9:22 ipalagipna kadatayo a "no awan ti pannakaiparukpok

2. Ania idi ti problema (bersikulo 22)?

Apay a masapul a protektaranna ida iti kayo ti biag?

Ania ti masapul nga aramidenna?

3. Ania ti impanna iti sango ti hardin?

Apay a naipan ti anghel wenno kerubin idiy?

PAGPAMPANUNOTAN A SALSALUDSOD:

Panunotem kadi iti apagbiit no kasano nga indemonstrar ti Dios ti ayatna iti lalaki ken ti babai babaen kadagitoy a tallo. Isuratmo dagiti kapampanunotam iti kuadernom.

1. Adda aya pagimbaganna iti panangpadas ti lalaki ken ti babai amangabbong kadagiti bagbagida iti pannakaibabainda?
2. Ania koma ti napasamak no nakapanganda iti klayo ti biag ket nagbiagda nga agnanayon iti managbasol a kasasaadda nga awanan namnama iti pannakaisubli ti relasionda iti Dios?
3. Iti pannakaammona ti tendensiada nga agbasol, panunotem ti pannakaipakita ti ayat ti Dios gapu iti impanna a mangbantay iti pagserkan ti hardin.

KARARAG:

O Apo a Dios, numanpay managbasolkami inayatnakami pay laeng. Uray pay no nagsukirkami ken nagrebeldekami a maibusor iti pagayatam ken ti dalanmo itultuloymo nga ipakita ti ayat ken pannaripatom kadakami ken kadagiti amin a pinarsua. Ti Saom ket kinapudno. Kunam iti Roma 8:39 nga “awan ti makaisina kadatayo iti ayat ti Dios nga adda ken Cristo Jesus nga Apotayo.” Agyamanak iti daytoy a naimbag a damag ti paraburmo.

PANGRIKEP A KOMENTO ITI MAIKADUA A PASET:

Iti daytoy a punto ti panangadalmo ti Genesis 3 dagiti nalpastayo mabalin a pataudenna ti adu a saludsod iti panunotmo. Saan nga amin ket madakamat kadagitoy sumagmamano ken ababa a leksion. Nupay kasta, ti importante a kinapudno para kenka ket ti panangrugim a pannakaammo iti Dios nga agpadpada a Dios ti ayat isu a mangay-ayat kenka iti “agnanayon nga ayat” (Jeremias 31:3) ken Dios a nasantoan isu nga agkuna, “Ngarud agbalinkayo a perpekto kas ni Amayo a nailangitan ket perpekto.” (Mateo 5:48). Kas nasantoan a Dios, saan a makikadua ken saanna a mapalabes ti basol. Kas resultana, implanona nga insalakan ti sangkatao-an gapu iti ayatna babaen ti panangdadaelna iti basol a mamagsina Kenkuana kadagiti ipatpategna, iti pataya mangisina kadatayo Kenkuana iti agnanayon, ken iti Diablo. Ti Biblia ket isu istorya no kasano a pinili ti Dios a subboten dagiti tattaona tapno iyegna ida iti naayat a pannakikaddua manen Kenkuana. Nupay kasta saanna nga aramiden nga agmaymaysa, ngem agusar kadagiti tattao, dagiti pasamak ti historya ken dagiti paspasamak tapno matungpal ti karina kada Adan ken Eba idiy hardin a mangrim-it iti kabusor ken mangisubli iti pannakaikaddua manen Kenkuana ti amin a pinarsuana. Ti tarigagayna ket maammoan ti tunggal maysa kadatayo Isuna a mangay-ayat kadatayo ken kayatna nga umaytayo iti pannakikaddua Kenkuana babaen iti Anakna a Jesu-Cristo ken maammoantayo ni Jesus kas Apo ken Mannubbottayo.

LEKSION 3 ~ MAIKATLO A PASET

PANGRUGIAN:

Inikkaten ti Dios da Adan ken Eba manipud iti biag iti Hardin ti Eden. Makitatayo ida iti panunottayo a magmagna nga umad-adayo ken Makita iti likudanda ti umap-apuy a kampilan ti kerubin “nga agsubli-subli a mangbantay iti dalan nga agturong iti kayo ti biag.” Maysa a makaparigat a ladawan. Saan a magawidan a panunoten no ania ti pampanunotenda. Dida pulos napadasan ti biag iti ruar ti hardin.

Dida pulos napadasan ti agbiag a bukukodda. Tunggal banag ket naited kadakuada nga ida nanamen. Adda idi ti panagtutunos iti nagbaetanda ken amin a pinarsua ket itan ania ngata ti kita ti biag iti panagani ni Adan iti daga nga agpataud iti sisiit ken ruruot. Sigurado met nga awan ti ammo ni Eba ti maipapan iti ut-ot ti panaganak wenno ti kaipapanan ti panangituray ni lakayna kenkuana. Ken, sadinnon ti ayan ti Dios?

Iti umuna a daras napadasanda ti rigat ti panagmaymaysa. Uray pay no nagmaymaysada iti panagasawa inyeg ti basol ti panagsina iti relasionda, maysa a baro a banag a dida ammo idi. Sublianantayo ti balikas iti Genesis 2:24: “ket dagiti dua agbalindanto a maymaysa a lasag.” Kanayonna, ti relasionda iti Dios ket nagbaliw. Ti basol inyegna ti pannakaibabain ken sidir ti konsensia a nangiyadayo kadakuada iti Dios. Ilemmenganda Isuna ken ti maysa ken maysa. Ken, ti istorya dimmakes kas maadaltayo no kasano dadaelen ti basol ti relasion iti uneg ti pamilya.

Basaen ti Genesis 4.

Adu a pasamak ken detalye ti saan a naisurat iti daytoy a kapitulo. Kinapudnona, no malpas ti adal iti daytoy a seksion ti Genesis nalabit ad-adunto ti saludsodmo ngem sungbat. Ti panggep dagitoy umununa a kapitulo ti Genesis ket tapno lukasanna ti makadadael a trabaho ti diablo ken ti pannakadadael nga inyeg ti basol iti pannakilangen ti sangkatao-an iti Dios, kadagiti dadduma, ken iti nakaparsuaan. Iparangarangna ti pagyanan ti armas ti kabusor ken ti puwersana a mangsugat, mamagsina, ken mangdadael. Iti panangpanunottayo iti daytoy agpatuoloytayo. Ti kapitulo 4 ipakitana ti kinarigat ti basol iti panagwarasna iti biag ti pamilya. Iti pannakalukas daytoy, kasapulan a kitaentayo ti kaadda ti Dios ken ti panagtrabahona kas mangsustinir iti nakaparsuaan gapu iti asina.

ENSAYO:

Dagiti tattao iti istorya ti Genesis dagus a nagbaliw kadagiti balikas, “kinaidda ni Adan ni asawana...” Ania ti nagan dagiti dua nga annakda a lallaki?

_____ ken _____

Ania ti maadaltayo maipapan iti trabaho dagitoy nga annak (bersikulo 2)?

- Ni Abel? _____
- Ni Cain? _____

“Iti panaglabas ti tiempo” inyeg da Cain ken Abel dagiti datonda manipud iti trabahoda. Ania ti inyeg ti tunggal maysa?

- Inyeg ni Cain _____
- Inyeg ni Abel _____
- Ania ti reaksion ti Dios iti tunggal daton?
- Iti daton ni Abel _____
- Iti daton ni Cain _____

Ket, ania ti reaksion ni Cain iti saan a panangawat ti Dios?

- _____
- _____

PANURSO:

Iti damo a taldiap, kasla saan a patas ti Dios kadagiti dua nga agkabsat ket kas resulta agparang Isuna a nangaramid ti di panagkinnaawatan iti nagbaetanda. Ditayo ammo no nangted ti Dios ti pagannurotan

kadakuada iti no ania ti umisu ken makaay-ayo a daton Kenkuana. Ammotayo a ti kapitulo 4 ibagana kadatayo “pinaboran ti Apo ni Abel ken ti datonna.” Ania ti maipapan iti daton ni Abel a naangpaboran ti Apo kenkuana? Adda dua a banag nga ammotayo. Inyeg ni Abel tit aba. Kaipapananna daytoy a ti dara ti animal masapul a maiparukpok tapno maala dayta a paset.

Malagip iti adaltayo ti Genesis 3:21 a nakita ti Apo a maiyannurot a kawwesanna da Adan ken Eba ti lupot a naaramid manipud iti kudil ti animal ket tapno maala ti kudil masapul a maiparukpok ti dara. Nupay saan a naibaga kadatayo kadagitoy a bersikulo ti kaipapanan ti pannakaiparulpok ti dara, dadduma a paset ti Biblia isuroda kadatayo a ti pannakaiparukpok ti dara nasisita para iti pannakasubbot ti sangkatao-an. Ti dara ti mangkalub ti basol. Daytoy ket importante a maawatantayo iti panangkitatayo iti mapasungad, adu a tawen ti napalabas makitatayo ti pannakaiparukpok ti dara ni Jesus idiy krus. Ti pannakaiparukpok ti darana ket isu ti ultimo a sakripisio a nangkalub kadagiti basol ti amin a sangkatao-an. Adalentaoyonto daytoy a nalaing iti panagtultuloy ti adaltayo.

LEKSION 3 ~ MAIKAPAT A PASET

ENSAYO:

“Ni Cain ket nagpungtot iti napalalo ket nagliday ti rupana.” Agsipud ta saan nga inawat ti Apo ni Cain ken ti datonna nariknana ti pannakapaay. Ti Apo damagenna ken Cain no apay a makapungtot ken nakarupanget ti rupana. Ania ti sumaruno a damagen ti Apo iti bersikulo 7?

“No agaramidka ti _____

Kalpasanna

“ngem no _____

Maipada aya ti tunog daytoy a bersikulo iti “ngem” nga imbaga ti Dios idiy Hardin iti Genesis 2:17? Saludsoden ti Dios ken Cain, “Siasino ti pagserbiam?” awan ti kaputotan a labsan ti basol. Ipasa ti ama iti anakna. Ti managayat a Dios kunana ken Cain, “Dimo ipalubos nga iturayannaka ti basol!” Ibagbaga ti Dios ken ni Cain nga ay-ayatenna isuna ken kayatna nga Isu ti sentro ti biag ni Cain. Ngem, ti kabusor awanan asi.

“Kumkumleb ti basol iti ruanganmo.” Ania ti ladawan nga ipakitana kenka?

Ti Paltiing 3:20 itedna ti ladawan ni Jesus iti ruangan ti pusotayo. Isuratmo daytoy a bersikulo.

Kitaem ti pagdumaan ti posturada.

- Ti basol ket _____ iti runganmo (Genesis 4:7)

- Ni Jesus ket _____ iti ruangan (Paltiing 3:20)

Agur-uray ni Jesus a maimbitaran idinto a ti basol agpadpadaan wenna kumkumleb iti ruangan a mangnur-uray iti gundaway nga umayas ken mangaramid ti panangdadaelna. Basaen manen ti bersikulo 8.

Pinakan ni Cain ti pungtotna ken inayabanna ni Abel idiaiy taltalon. Idiaiy a dinuklosna ti kabsatna ket pinapatayna isuna.

Ania ti sumaruno a mapasamak? Sinno ti nagsubli a nangsingir ken Cain iti biag ni kabsatna? Mailasinmo kadi ti pannakaipada ti panagsaludsod ti Apo kada adan ken Eba, "Sadino ti ayanyo?" iti Genesis 3:9 kalpasan a kinnanda ti maiparit a bunga. Ita adda pagsaritaan ti Apo ken ni Cain.

Saludsoden ti Apo ni Cain:

Sumungbat ni Cain:

Saludsoden met ti Apo:

Agsubli iti apagbiit iti Genesis 3. Ania ti saludsoden ti Dios iti bersikulo 13?

Agtultuloy a mangaramid ti basol ti dalanna a mangdadael. Ti kabsatna ket natay. Awan pay pulos ti tao a natay sakbayna. Ania daytoy? Ti Dios pagsungbatenna ni Cain iti dara ni kabsatna. Iti maysa nga aldaw wenna panawen no narigat a mabasa ti pagiwarnak ken di maluktan ti television a saan a makita ti gulo nga agtungpal iti patay, mabibinegtayo iti pateg nga inggalad ti Dios iti biag. Ti sumaruno nga ibaga ti Dios ket nakalawlawag.

"Dumngegka! Ti _____."

Ti nakaparsuaan nga inaramid ti Dios ket napateg Kenkuana ket mangngegna ti sangit ti ay-ayatenna manipud iti daga (Genesis 3:10).

Maminsan pay, adda dagiti supapak ti basol. Ania dagiti supapak nga imbaga ti Dios a maiyegto ken Cain agsipud ta pinatayna ti kabsatna (Genesis 4:11)?

- "Addaka iti babaen _____"
- "No agtrabahoka _____"
- "Agbalinkanto _____"

Ken, ti reaksion ni Cain ket

"_____ a baklayan."

Ti daga a pagbibiganna ket nailunoden ken "saannan nga ited ti bungana" kenkuana. Ania pay ti imbaga ni Cain maipapan iti dusana (Genesis 4:14)?

- "Pappapanawennak _____"
- "ket _____"
- " _____"

- “ket siasinoman a _____.”

Kitaem no ania ti sumaruno nga aramiden ti Dios iti bersikulo 15?

- Ania ti kunana? _____

- Ania ti aramiden ti Apo? _____

Mainayon: Ditayo ammo no ania ti marka, nupay kasta, para ken Cain ti marka ket senial ti kaasi ti Dios ta pudno nga awan ti pakaikarianna no di pungtot ti Dios.

LEKSION 3~MAIKALIMA A PASET

Ti bersikulo 16 kunana a ni Cain _____

Maminsan pay malagiptayo ti pagpatinggaan ti kapitulo 3 ket kas ti pannakitayo kada Adan ken Eba a pumanaw iti Hardin ti Eden makitatayo ni Cain a pumanaw iti presensia ti Apo a mapan iti sabali a daga.

Kitaentayo iti apagbiit ti kaputotan ni Cain ken ti sumagmamano a progreso nga inyeg dagiti kaputotanna iti lubong iti daya a tiempo. Ti bersikulo 17 ibagana kadayo a naiyanak ti maysa a lalaki kenkuana a ninagananna ti _____
Iti daya met la a bersikulo maammoantayo a ni Cain ket _____
Ket ninagananna ti _____ kalpasan ti anakna a lalaki.
Sumaruno ti pannakailista ti kaputotan ni Cain.

- Bersikulo 20: ni Jabal nga ama ni _____

- Bersikulo 21: ni Jubal, nga ama ni _____

- Bersikulo 22: ni Tubal-Cain _____

Mainayon: Makapaawis ti atensyon a ti panagipatakder ti pasdek, panagtalon, ken musika ket nadakamaten nga adda iti kultura kadagita a panawen.

Makitatayo iti bersikulo 25 ken 26 dagiti kaputotan da Adan ken eba. Inyanak ni Eba ni _____

Naaddaan ni Set ti anak a ti naganna ket _____

Nayonna, iti bersikulo 26 makitatayo ti pannakilangen ti Apo kadagiti tattao iti panangrugida nga _____

Daytoy itedna kadayo ti pannakaammo iti panagdaydayaw ken kararag iti biag dagiti tattao iti panangrugida nga umawag Kenkuana.

PANANGIPAPAUNEG:

Kitaentayo dagiti dadduma a seksion ti Biblia a mangted kadayo ti ad-adu pay nga impormasion maipapan ken Abel. No kitaem ti Genesis 4:2 nalabit ti Bibliam mangted kadagiti dadduma pay a pakasarakan ti balikas nga “Abel.” Ngem no saan iti bersikulo 2, kitaem ti sabali pay a pakasarakan ti balikas a “daton” iti bersikulo 4. Iti pagyanan dagiti dadduma a pakasarakan ti bersikulo sapulen ti _____

maiyanatup a bersikulo ken letra a sumurot kadagitoy dua a balikas. Ti Hebreo 11:4 ket nakalista kas maysa a pakasarakan met, no saan isu laeng ti sabali pay a pakasarakan.

Ti Hebreo 11 ket naammoan kas “pammati a kapitulo.” No palabsam a basaen daytoy madlawmo a sumagmamano a bersikulo ket mangrugi kadagiti balikas “gapu iti pammati.” Makitam nga adu a tattao ti Biblia ti naagapad. Kas pangarigan, iti bersikulo 7 nadakamat ni Noe. Iti bersikulo 8 nailista ni Abraham. Da Jacob, Jose, Moises ken dadduma pay ket maibilang kadagiti tattao idi un-unana a nakomendaran gapu iti pammata.

- **PAKAIYULOGAN:** Iti Hebreo 1:1 adda ti pakaiyulogantayo ti **pammati**. Ti pammati ket

No kitaem ti bersikulo 4, ni Abel ket nailista kas maysa kadagiti tattao idi ugma a napadayawan gapu iti pammatina.

Tallo a banag ti nadakamat maipapan ken Abel:

- Gapu iti pammati
- Gapu iti pammati
- Gapu iti pammati

Ania ti maysa a kapampanunotan nga ited daytoy a bersikulo iti panagadalmo iti istorya da Cain ken Abel iti Genesis 4?

PANANGIYAPLIKAR A SALUDSOD:

Iti Genesis 4:9 saludsoden ti Dios ken Cain, “Ayan ni kabsatmo?” Sinnoda ti bigbiggek iti biagko kas “kabsat?”

Dagus a sungbat ni Cain ket, “Siak aya ti agaywan iti kabsatko?” Iti ania a wagas a maipakitak ti panangilalak kadagiti imbilangko a kakabsatko?

No dadduma, no mapagsaludsodan maipapan iti kabsatko, apay nga uray siak, ket rumbeng nga admitirena a diak met ammo?

KARARAG:

Apo, naglaka nga itudo ti pammabasol ken Cain iti panagkuna “Diakto pulos aramiden dayta.” Nupay kasta, ammok a kanayon a mapasaktak dagiti dadduma babaen kadagiti balikas ken aramidko.

Pangngaasim ta pakawanennak ket isublim ti pannakikadduak kenka ken kadagiti dadduma. Aramidennak nga agbalin a responsable, managrespeto, ken managayat kadagiti dadduma kas panangtratarmo a siaayat ken sipaparabur kaniak

LEKSION 4~UMUNA A PASET

PANGRUGIAN:

Iti Genesis 4:25-26 maadaltayo a naaddaan pay da Adan ken Eba ti anak a lalaki a nanaganan ti _____. Naaddaan met ni Set ti anak a lalaki a nanaganan ti _____. Taliawen ti kapitulo 5 ti pannakaparsua ti tao manipud iti Genesis 1 ket iti bersikulo 3 umallatiw iti baro nga impormasion sakbay a subliananna manen ti detalye ti kaputotan a mangrugi ken Adan ken ti pamilyana. Iti daytoy a kapitulo makitam dagiti adu a tawtawen a panagbiag dagitoy a tattao. Daytoy a kinapudno mabalin a paaddaenna dagiti makaawis ti imatang ken mangted karit a salsaludsod kenka. Isuratmo dagitoy a saludsod iti kuadernom ket ituloymo ti panagadalmo. Saantayo nga agbayag unay iti daytoy a leksion ngem imatonantayo laeng dagiti makaawis ti imatang a detalye.

SALSALUDSOD:

Iti Genesis 5:1 maipalagip kadatayo a...

- Ti Dios pinarsuana ti tao _____.
Basaen manen ti Genesis 1:27.
- Pinarsua ti Dios ida a _____ ken _____.
- Ket, _____ ida. (Genesis 1:28)
- Idi naparsuadan inawaganna ida a “ _____ ”.

Iparangarang ti Genesis 5:3 ti banag a maisupadi iti imbaga ti bersikulo uno kadatayo.

- Ania ti ibaga daytoy maipapan iti anak ni Adan?

- Kasano a ti wangis wenno ladawan ti kaputotan ni Adan ket maisupadi iti wagas nga inaramid ti Dios ni Adan ken ti panggepna a ladawan koma ti sangkatao-an?

Kitaen met ti Genesis 1:26, 27.

- Ti ladawan ti sangkatao-an ket dinan ipakita ti perpekto a ladawan ti Dios. Ti supapak ti basol dinadaelna ti pannakaiparang ti ladawanna kadagiti amin a kaputotan.

ENSAYO:

Isurat dagiti nagan a nadakamat iti daytoy a kapitulo manipud ken Adan agingga ken Noe segun ti panagsasaganad ti pannakaiyanakda ken no mano ti bilang ti tawen a panagbiagda.

Nagan	Tawen ti panagbiagna	Nagan	Tawen ti panagbiagna
Adan	930 a tawen		
Set			
		Noe	Kitaen ti Gen. 9:29

SALSALUDSOD:

- Ania ti makaawis ti imatang a naadalmo maipapan ken Enoc iti bersikulo 21-24?

Mainayon: Para iti nayon nga impormasion maipapan ken Enoc basaen iti “kapitulo ti pammati” Hebreo 11:5-6. Imbilang ti Dios isuna a “nay-ayona ti Dios.” Ania ti ibaga kadatayo ti bersikulo 6 a kasapulantayo tapno may-ayo Isuna? _____ Ti pammati patienna nga adda ti Dios ket dagiti “sipapasnek nga agsapul Kenkuana” gunggonaanna ida babaen ti panangiparangrangna ti Bagina kadakuada!

- Sinno ti kataengan a nagbiag? _____ pamilyar kadi kenka ti naganna?
- Ania ti kuna ni Lamek maipapan iti anakna a Noe iti Genesis 5:29?

- Inlunod aya ti Dios ti daga wenno nailunod gapu ti basol? Kitaen manen: Genesis 3:17-19.
- Sinnoda dagiti tallo nga annak ni Noe a nadakamat iti bersikulo 32?

_____, _____, ken _____

LEKSION 4~MAIKADUA A PASET

PANGRUGIAN:

Ti Genesis 6, 7, ken 8 saritaenna ti istorya ti layus. Nupay kasta, ti kapitulo 6, mangrugi kadagiti uppat a naririgat a bersikulo. Ti termino a Nephilim iti bersikulo 4, kas pangarigan, ket narigat a maawatan. Mabalina nga addada pay lumitak a saludsod iti panunotmo. Sadino ti naggappuan dagitoy a tattao? sinnoda ti naggi-innasawa? Kas ti kapitulo 5 adu dagiti agtalinaed a narigat nga ilawlawag ket ngarud saan a nalaka a maawatan. Iti panangbigbig ti kinakurang ti pannakailawlawag ken ti panagtarigagay a malawlawagan, daytoy nga adal saan a naaramid tapno sungbatanna dagitoy a salsaludsod ngaem ketdi tapno aramidennaka a pamilyar kadagiti istorya a mangted kenka ti pannakaammo iti Sao ti Dios ken kapanunotan maipapan iti kababalinna. Laglagipem, ti gubat nakaro unay iti nagbaetan ti Dios ken ti managdakdakes kadagiti kararua ti amin a sangkatao-an. Ti naayat a tarigagayna ket agpaay iti naisubli a relasion kadagiti amin nga inaramidna, aminen a naiyadayo Kenkuana gapu iti basol.

Irugitayo ti panangadaltayo iti layus iti panangbasatayo ti Genesis 6:5 aginggana Genesis 8:22.

ENSAYO:

Ti bersikulo 5 ti kapitulo 6 ipintana ti nakalalaad a ladawan. Ania ti nakita ti Apo? Isurat dagiti balikas kadaytoy a bersikulo

Daytoy a bersikulo usarena ti tallo a balikas a mangiladawan no kasano a nagbalin a nagwaras ti kinadakes dagiti tattao:

- _____ ti pananunot ti pusona ket
- _____ dakes
- _____ ti tiempo.

Ti basol rinugitanna ti amin a pinarsua. Ti basol simrek ken nagwaras iti puso ken panunot ti sangkatao-an. Nagbalin a ti tarigagayan ti tao ket dakes imbes a naimbag. Kas managbasol a tattao ti basol simrek ken nagwaras kadagiti aramidda. Uray pay kadagiti naimbag nga aramid inapektaran ti basol gapu ti kinaawan ti pannakikaddua iti Dios. Kuna ti Hebreo 11:6, “Ket iti kinaawan ti pammati imposible a may-ayo ti Dios, agsipud ta ti siasinoman nga umay Kenkuana masapul a mamati nga Isu ket adda ken gunggunaanna dagiti agsapul Kenkuana a sipapasnek.” Iti daytoy narugitan a kasasaad nagbalin a naindaklan ti kinadakesda (Genesis 6:5).

Mapanka iti bersikulo 11. Ania pay dagiti dadduma a balikas a nausar a mangiladawan ti kasasaad dayta a panawen?

SALSALUDSOD:

Ania ti ibaga ti bersikulo 6 kadatayo maipapan iti Dios?

Nagladingit ti Dios iti panangparsuana iti tao ket napno ti pusona iti sakit. Ania ti ibaga kadatayo ti bersikulo 7 nga inkeddengna nga aramiden?

PANAGPAMPANUNOT:

Inkeddeng ti Dios a tunggal banag nga adda angesna ket dadaelenna. Kitaem kadi no kasano koma a nagbalin a dakes dagiti banbanag ta inkeddeng ti Dios a dadaelen ti amin a biag, uray dagiti billit kas pangarigan. Isuratmo dagiti makitam iti kuadernom iti panangpadasmo ti sumrek iti puso ti Dios...

1. Daytoy kadi ket panangipakita ti unget, wenno kinakaro ti pungtot?
2. Ania ti langana no ti tinartaripatom iti kasta unay a pinarsuam a naaramid a kalanglangam ngem ipakitana ti aglalabes a pannakaiduma?
3. Ti trabaho ti Dios a panagparsua ket agtultuloy. Maiyanak dagiti ubbing; umadu dagiti mulmula ken animals. Ania koma ti napasamak no isu ket saan a nagkuti? Ti kadi laeng pannakabalina ti diablo ti agballigi? Tunggal maysa kadagiti pinarsuana mapukaw iti agnanayon?
4. No ti sangkatao-an pilienna ti agaramid ti dakes ti kinadakes ket mangabak. Pinarsua ti Dios dagiti tattao tapno ipakitada Isuna ken ti kinaimbagna, saan a tapno agkakaddua nga agserbi iti basol. Ti tarigagayna ket agsentro ti biagda Kenkuana ken ti Saona. Kayatna nga agbiagda a siaayat nga agtulnog Kenkuana. Ania ti naisukat iti Dios a nagbalin a sentro ti biagda?

PANGIYAPLIKAR A SALSALUDSOD:

1. Malagipmo a ti Dios ket mannakikadua. Ti tarigagayna ket makikadua iti ayat iti pinarsuana. Ania tinagbalin a relasionmo iti Dios? Kasano ti riknam maipapan kadagiti pampanunot ken tarigagay ti bukodmo a puso? Panunoten ken isuratmo dagiti kapampanunotam iti kuadernom.
2. Lagipem ti tiempo a pinadasm a makikadua iti maysa a tao ngem dinaka inawat. Nalabit ipalagipna kenka ti dimo panangawat iti ayat ti sabali. Ania ti napasamak kabayatanna?

KARARAG:

Apo Jesus, agyamanak Kenka iti tarigagaymo a makikadua kaniak. Agtultuloy a pakawanan ken ayatennak iti labes ti panangtratarko Kenka. Uray pay no adu a tiempo a pinasakitanka, kankanayon nga ayabannak iti ayat ken pammakawan. Isuronak a mangayat pay Kenka ken ti panangipakitak ti panagayatko Kenka babaen iti panagayat kadagiti dadduma.

LEKSION 4~MAIKATLO A PASET

Manipud pannakatnag da Adan ken Eba iti basol, ti pakasaritaan ti sangkatao-an ket dimmakdakes. Kabasbasatayo laeng ti istorya ti panangpapatay ni Cain ken ni Abel ket ita maadaltayo a ti lubong ket adda iti nakakaasi a kasasaad a ti Dios, ti Namarsua kadagiti langlangit ken ti daga, dumandanina “punasen ti sangkatao-an... iti daga.” Ti kasasaad ti pinarsua ti Dios kasla awanen ti namnamana. Ngem, iti bersikulo 8 makita ti maysa a raya ti namnama...

SALSALUDSOD:

1. Ti bersikulo 8 idiyana ti namnama babaen iti maysa a tao nga agnagan _____.
2. Ania dagiti balikas a naaramat a pangiladawan kenkuana iti bersikulo 9? Kitaen met ti Genesis 7:1:
 - _____
 - _____
 - _____
 - _____
3. Ni Noe ket naaddaan ti 3 nga anna a lallaki (bersikulo 10): _____, _____, _____ ken ni _____
4. Ti Dios ipakaammona ken Noe ti planona. Ania ti ibagana kenkuana iti bersikulo 13, 17?

5. Nupay no ti lubong napno ti riribuk ken kinadakes ket dadaelenna daytoy agpadpada dagiti tattao ken ti daga, ipakitana ti naindaklan nga ayatna ken ni Noe ken ti familyana. Ania ti bilinna ken ni Noe? (bersikulo 14)

6. Ania dagiti ibaga ti Dios nga aramiden ni Noe iti panangaramidna iti daong? (bersikulo 14-16)

7. No maaramid ti daong ania ti aramiden ni Noe? (bersikulo 19-21)

8. Aramiden ngarud ni Noe ti daong ket ti Apo bilinenna a kargaan daytoy. (Gen. 7:1-3) ibagana ken Noe nga iti maysa a lawas mangrugi ti tudo ket agpaut iti uneg ti _____ nga aldaw ken _____ a rabii (bersikulo 4). Kalpasanna inayonna, “ _____

9. Maadaltayo ti maipapan iti pammati ni Noe iti Genesis 6:22 ken iti Genesis 7:5 manen. Ania ti naibaga kaniatayo?

ENSAYO:

Ti panagsupadi ket adda iti nagbaetan dagiti tattao ti daga ken ni Noe. Uliten a kitaen ti Genesis 6:5 againgga 7:5. Ania dagiti balikas a mangikompara ken Noe ken dagiti tattao ti daga?

Ni Noe	Dagiti tattao ti daga
nakasarak ti parabur	kinadakes

PANANGIYAPLIKAR:

- Ania ti kita ti panagbiag ken Noe ken ti pamilyana kabayatan dagiti tawtawen a maar-aramid ti daong?

- Makalagipka kadi iti maysa a tiempo nga inuyaw ken kinantiyawandaka agsipud ta tinakderam ti pammatim?

- Lagipem no ania ti naibaga ken naaramid kenka. Lagipem ti riknam agsipud ta pinilim ti saan a kayat dagiti tattao.

PANANGIPAPAUNEG:

Di mapagduaduaan, ni Noe ket nagparang a a kasla bagtit iti panangipatakterna iti nagdakkelan a pasdek iti di matutudo a daga ken ibagbagana ti idadateng ti naindaklan a layus. Nupay ti langana ket bagtit kadagiti “ti tunggal tarigagayda... ket dakes iti amin a tiempo,” ania ti ibaga kadatayo ti Hebreo 11:7-8 maipapan kenkuana?

“Gapu _____ ni Noe, idi _____ dumandani _____, iti nasantoan _____ (siddaaw, respeto) nagaramid ti _____ nga _____ ti pamilyana. Gapu ti _____ isu ket _____
 Ti _____ ket nagbalin _____ iti _____ nga umay babaen ti _____.”

Ni Noe ket maysa a tao a mamati. Binallaagan ti Dios “kadagiti banbanag a saan pay a nakita.” Namati iti Dios ket nagtulnog Kenkuana. Maguyogoytayo nga agbalin a lallaki ken babbai ti pammati nga agaramid no ania ti kuna ti Sao ti Dios ken agtulnog no ania ti kunana kadayo.

KARARAG:

O Dios Apo, agladingitka iti kasasaad ti nakaparsuaan. Dagiti tattao awan ti respetoda Kenka. Nupay kasta, ni Noe nasarakanna ti parabur iti imatangmo agsipud ta namati nga addaka ken nagtalek a pudno ti Saom. Ikkannak ti kasta a pammati nga agtalek iti Saom ken agtarigagay nga agtulnog iti daytoy.

LEKSION 4~MAIKAPAT A PASET

Ti daong ket nakargaan. Serraan ti Dios ti ridaw. Ket nagtudo iti uneg ti _____ nga aldaw ken _____ a rabii! (Genesis 7:17) kitaentayo no ania ti kuna ti istorya iti kapitulo 7...

SALSALUDSOD:

- Sinnoda ti simrek iti daong segun iti bersikulo 7 ken 13?

- Ania da nga animales ti nairaman? Kitaen ti bersikulo 8-9, 14-15.

- Sinno ti nangirikep iti ridaw idi nakastrekda aminen? (bersikulo 16b)

- Ania dagiti balikas a mangiladawan iti layus? (bersikulo 11-12, 17-20)

- Ania ti nadadael?
 - (bersikulo 21) – tunggal sibibiag...

 - (bersikulo 22) – tunggal banag...

 - (bersikulo 23) – tunggal sibibiag...

- Kasano kabayag a nalayus ti daga? (bersikulo 24)

PAGPAMPANUNOTAN:

Narigat nga iladawan no ania ti pampanunoten ni Noe ken ti pamilyana kadagidiay nga aldaw ti panaglayus ken pannakadadael. Ti panangukom ti Dios ket patay kadagiti awan pannakikaduana Kenkuana ken nangpili iti biag ti kinariribuk ken kinadakes. Ammo ni Noe a dagiti karrubana, dagiti katrabahoanna, dagiti kakabagian ken kailianna a nakalkalangenna iti inaldaw aminda ket natay. Mailadawan laeng ti nakabutbuteng a pasamak dagiti adda iti ruar ti daong, kasta met a, mabigbig ti kappia ken talingenngen nga inted ti Dios kadakuada a sibibiag iti uneg.

Saan nga imbaga ti Dios kada Noe ken ti pamilyana no kasano kabayag ti panagyanda iti daong. Ammoda laeng a ti Dios “iyegna ti danum ti layus iti daga tapno dadaelenna ti amin a biag iti babaen dagiti langlangit.” Sigurado a mangngegda ti panagtennag ti tudo iti daong. Ammodan kalpasan ti 40 nga aldaw ken rabii a nagsardengen. Ngem, kalpasan ti 150 nga aldaw ti daong agtaptapaw pay laeng iti danum. Daytoy ti pangrugian ti Genesis 8.

ENSAYO:

Uray no ni Noe dina ammo no kasano kabayag ti panagyanda iti daong, ammona ti Dios a nangprotektar ken nangipaay iti kasapulanna ken ti pamilyana. Isurat dagiti umuna a tallo a balikas ti Genesis 3:1.

Linagip ti Dios ni Noe ken dagiti amin nga adda iti daong. Ipatpategna ti pinarsuana. Implanona a paruaren ida ngem adda pay ti aramidenna. Ania ti ibaga kadatayo dagiti sumaruno a bersikulo?

- Bersikulo 1:

- Bersikulo 2:

- Bersikulo 3:

- Bersikulo 4:

- Bersikulo 5:

Kamaudiananna nagdisso ti daong iti kabambantayan ti Ararat. Basaen ti bersikulo 6 aginggana 12. Kasano a naammoan ni Noe a nagabbaten ti danum ket namagan ti daga?

Sumagmamano a lawas ti napalabas sakbay a nagmaga nga entaramente ti daga. Kalpasanna binilin ti Dios ni Noe a

_____” (bersikulo 15-16).

Immay ti tiempo a rumuar ni Noe ken ti pamilyana ken dagiti amin nga animales ket rummuarda. Makapaawis ti imatang ta dagiti balikas manipud iti Genesis 1:28 ket maibaga ita ken Noe iti bersikulo 17. “... tapno

_____.”

KARARAG:

Apo agyamanak ti pananglagipmo kaniak. Addada ti tiempo iti panagbiagko a nariknak a nalipatandak dagiti dadduma ket agmaymaysaak. Ti biagko ket kasla awan aniamanna kadagiti dadduma. Agyamanak iti panangipalagipmo kaniak a napategak kenka. Sapay ta ti biagko ipakitana ti panagyaman Kenka iti amin nga aldawko.

LEKSION 4~MAIKALIMA A PASET

PANGRUGIAN:

Rimmuar ngarud ni Noe ken dagiti amin a kaduana iti daong (Genesis 8:18-19). No sika ni Noe ket naipupokka iti daong kadagidiay a bulbulan. Ania koma ti umuna a panunotem nga aramiden? Isuratmo ti kapanunotam!

SALSALUDSOD:

Ita ti daong ket awan nagyanna. Ania ti umuna nga aramiden ni Noe? _____ (bersikulo 20) nangipatakder ni Noe ti altar ken nagidatag ti daton a mapuoran iti Apo. Naadaltayo manipud iti istorya da Cain ken Abel a ti sakrifisio a makaay-ayo iti Apo ket nasisita ti pannakaiparukpok ti dara ti maysa nga animal. Iti bersikulo 20 maadaltayo a ni Noe ket nangisakrifisio kadagiti billit ken animales a naikarga idi iti daong tapno makaidatag iti daton a mapuoran iti Apo.

Kitaem ti reaksion ti Apo. Umuna, Isu _____ ket kinunana iti pusona: "Pulos a diakton _____ gapu iti tao, _____ tunggal tarigagay _____ Ket _____ manipud _____. Ket, _____ amin a _____, kas ti inaramidko (bersikulo 22). Isuratmo daytoy a bersikulo...

PANAGISAULO:

Daytoy a kari ti Apo iti Genesis 8:21-22 ket naimbag unay a Sao nga isaulo. Isuratmo dagitoy a bersikulo iti kard ket ikabesam daytoy naindaklan a kari. Mabalin nga ikategoriam daytoy a bersikulo kas sabali pay a "Kari ti Dios."

PANURSURO:

Ti Dios saan nga ignorante iti kinamanagbasol ti sangkatao-an. Ngem, kunana nga uray no ammona ti aramiden dagiti tattao ken ti kasasaad ti puso ket agbalin manen a napno ti riri ken kinadakes, pulos a

dinanton dadaelen dagiti amin a sibibiag a parsua nga inaramidna. Dagiti balikas “uray no” ket iparangarangda ti asina. Isu ket manangngaasi a Dios.

- **PAKAIYULOGAN:** Ti kaipapanan ti *asi* ket ti Dios saanna nga ited ti pakaikariantayo.

Gapu iti basoltayo ken ti intension dagiti pusotayo ket panagaramid ti dakes, pudno a maikaritayo a madusa. Pudno a maikaritayo a matay. Iti Roma 6:24 maadaltayo a “ti supapak ti basol ket *patay*, ngem ti sagut ti Dios ket *agnanayon a biag* ken Cristo Jesus nga Apotayo.” Ti pakaikariantayo ket patay ngem ti Dios impakitana ti asina babaen ti dina panangited ti pakaikariantayo. Ngem ketdi, impakitana ti ayatna para kadatayo iti panangitedna iti agnanayon a biag ken Jesus.

PANANGIYAPLIKAR:

Ti maysa nga ehemplo a makatulong iyaadu ti pannakaammom ti asi ket ti iseserrekmo iti eksena iti korte. Adda maysa a nakatakder iti sanngoanan ti hues, nakaaramid ti krimen. Ti sentensia ket pannakaibalud. Ngem ti anak ti hues napan ket kunana, “Madaydayaw a hues, siak ti mangakem ti lugar daytoy a tao.” Imbaga ngarud ti ukom iti nakabasol, “awan basolna” ket impaipupokna ti anakna. Nabayadan ti multa. Nawayawayaan ti tao. Naserraan ti kaso.

Iti daytoy nga ehemplo ti Dios ti hues. Ikalikagum ti lintegna a maaramid ti hustisia. Ti bayad ti madi nga inaramidtayo masapul a maited. Nakabasoltayo iti Dios ket maikari iti pannusana. Nupay kasta, ti Anakna a Jesus, binayadanna ti basoltayo iti panangalana ti pannusa a pakaikariantayo. Gapu iti panagsagaba ken ipapatayna ti Dios Ama impakaammona kadatayo “saan a nakabasol.” Nawayawayaantayo! Naawan ti kaso.

Subliam a panunoten ti pannakapadasmo ti asi iti biagmo. Ania idi ti situasion?

Ania idi ti pakaikariam?

Ngem ketdi, ania ti inawatmo?

Lagipem ti rikna ken kapanunotam idi naammoamon a nakapadaska ti asi.

KARARAG:

Managparabur a Dios ken Ama, agyamanak Kenka iti asim a namagbiag kaniak saan nga iti panagbuteng iti pakaikariak ngem ketdi iti panangawat Kenka ti libre a sagut ti biag nga agnanayon. Agyamanak ken Jesus. Kas ken Noe, itdem kadi kaniak ti pammati a mangkita ti kinamanangngaasim. Iti baet ti dakes a tarigagay ti pusok inkudim a saanen a pulos a dadaelen manen ngem ketdi mantinaren ti urnos ti sangaparsuaan iti panagpaut daytoy biag.

PANAGPAMPANUNOT:

Inaramat ti Dios ti daong tapno pagtalinaedenna ti nabati iti pinarsuana. Ti daong inaramidna a natalged ken intedna ti seguridad kadagiti naglugan iti panaglasatda kadagiti nadawel a dandanum. Panunotem ti tiempo ti kinarigat ti panagbiagmo. Ti pannakilangen-langen ket adda iti dandani pannakadadael. Narigat ti kasasaad dagiti gagayyem gapu iti madi nga inaramidda. Nagsisinnaur dagiti kakadua iti negosyo ket itan agpeggaden ti trabahoda, ti pagtaenganda ken ti biag ti pamilyada kas supapak ti inaramidda.

Ti ayat ti Dios agbalin a daong a pangtag-ayanna kadatayo iti amin a masapul nga atensionan ken pakasapulan ti tulong. Kayat ti Dios nga adda ti amin a sangkatao-an iti daongna. Kayatna a maammoan ken mapadasantayo ti asina. Kayatna a mananamtayo ti naayat a pannakilangen-langen Kenkuana a mangipalubos nga agbiagtayo a siwawaya manipud panagbuteng iti patay ken siwawaya a mangnanam ti agnanayon a biag Kenkuana.

LEKSION 5~UMUNA A PASET

PANGRUGIAN:

Inadaltayo iti Leksion 4 ti salaysay ti Biblia maipapan iti layus a naisurat iti Genesis 6-8. Idi nakita ti Apo ti pannakadadael ti moralidad ti sangkatao-an, ti kinabayolente ken kinakurap, ti kinadakes, inkudina a punasen manipud iti daga tunggal banag nga adda angesna, amin a tao ken animal. Nagladingit iti nakakarkaro a kasasaad ti pinarsuana.

Irugi ti Genesis 6:8, “Ngem ni Noe...” Agsipud ta ti Dios imbilangna ni Noe a nalinteg a tao a nagbiag iti pannakilangen-langen Kenkuana, impakaammo ti Dios ken Noe ti planona a mangdadael ket binilinna a mangaramid ti daong. Idi nalpas ti daong binilin ti Dios ni Noe ken ti asawana, ken dagiti tallo nga annakna ken dagiti assawada a sumrekda iti daong. Nainayon met ti maysa a lalaki ken maysa a babai iti tunggal animal a kadduada. Kalpasanna sinerraan ti Dios ti ridaw ket immay dagiti dandanum ti layus iti daga. (7:10)

Kalpasan a nagatian dagiti dandanum ti layus, nagdisso ti daong iti daga ket rimmuar dagiti nakalugan. Iti udi ti Genesis 8 naadaltayo a ti immuna nga inaramid ni Noe ket ti panangidatag iti mapuoran a daton iti Apo. Nay-ayo ti Dios iti daytoy. Inkarina nga “uray no ti tunggal tarigagay ti puso [ti tao] ket dakes manipud kinaubing” Isu “pulos a dinanto manen dadaelen ti amin a sibibiag a parsua, kas inaramidna.” Ita iti Genesis 9 ituloytayo ti pinanawantayo iti Leksion 4.

Basaen ti Genesis 9:1-7.

Ti Genesis 9:1 dumandanina uliten ti Genesis 1:26-28. Ti bendision a naited iti umuna a lalaki ken babai ited ita ti Dios ken Noe ken kadagiti annakna a lallaki. “_____ ken _____ iti bilang ket _____ ti daga.” Kasla ni Noe ket maysa a baro nga Adan. Sisasagana ti Dios a mangirugi manen ket kayatna a mabendisionan ti pinarsuana isu a kunana kadakuada, “Agbunga ken agadukayo.” Kayatna a “punoenda ti daga.” Daytoy ti pamendisionna kadakuada.

SALSALUDSOD:

Intuloyna nga imbaga kadakuada nga amin a naparsua iti daga, baybay, ken iti tangatang ket “naited kadakuada” (bersikulo 2). Ania ti kuna ti dios iti Genesis 1:26?

Ti bilinna idi kada Adan ken Eba ket “iturayanda” ti amin a naparsua.

Ti sumaruno nga ibaga ti Dios iti Genesis 9:3 ket, “Tunggal banag

Ania ti taraon nga ited ti Dios iti Genesis 1:29-31?

- Bersikulo 29 – Taraon ti sangkatao-an
-

- Bersikulo 30-31 –Taraon dagiti animales
-

Ti Dios kunana a tunggal banag a sibibiag ken aggunay ket taraonda (Genesis 9:3). Ngem maminsan pay, ti Dios nangikabil ti kondision. Ania ti kondision iti Genesis 2:17?

Ania ti kondision ita iti Genesis 9:4?

KARARAG:

Apo Dios, sipaparabur nga ipaaymo ti kasapulan dagiti pinarsuam. Iti asim, dinakam dusaen kas maikari kadakami kadagiti amin a madi nga inaramidmi. Ngem ketdi, sibabaknang nga ibukbukmo ti ayatmo kadakami. Agyamankami iti bendision nga umadu ken mangpunno ti daga. Tarigagayam a ti daga ket mapno ti biag. Ikkam ti panggep ken kaipapanan dagiti bibiagmi. Isuronakami a mangbigbig a sagrado dagitoy a bendision ti biag.

LEKSION 5~MAIKADUA A PASET

PANGRUGIAN:

Apay nga ipatengteng ti Dios iti Genesis 9:4 a saan a masapul a kanen ti karne nga “adda pay laeng ti dara ti biag iti daytoy?” Ti Libro ti Levitico linaonna dagiti linlinteg ti seremonias. Dagitoy dagiti linlinteg ti Dios para kadagiti annakna, dagiti annak ti Israel, wenna dagiti Israelitas, isuda nga agbiag iti adu a tawtawen iti pakaistoryaan ti Biblia. Ti Levitico 17:10-14 mangted ti sumagmamano a kapanunotan no apay nga imbaga ti Dios ken Noe ginasut a tawtawen sakbayna a ti karne nga adda pay laeng ti dara ti biagna ket saan a makan.

PANANGIPAPAUNEG: Basaen ti Levitico 17:10-14.

- Ania ti pateg nga impatay ti Dios iti dara segun kadagitoy a bersikulo?

Kitaen a nangnangruna dagiti balikas iti bersikulo 11 ken 14: "...ti _____
ti tunggal _____ ket adda iti _____."

Inikkan ti Dios ti pateg agsipud ta ti dara ket isu ti biag ti tunggal parsua.

- Mainayon pay, kuna ti Dios iti bersikulo 11 a ti dara a "mangaramid ti _____
_____ iti _____."
- Sakbay ti panagbiag ken ipapatay ni Jesus, dagiti animales ket naisakrifisioda iti Apo tapno aramidenda ti subbot para kadagiti basbasol dagiti tattao. Ti panangidaton kadagiti animales ken ti dara a naiparukpok pinagkalmanna ti pungtot ti Dios kadagiti tattao gapu kadagiti basbasolda. Inakseptar ti Dios ti pannakaisakrifisio dagiti animales kas bayad ti basolda, kas suno ti ipapatay dagiti tattao. Ti dara ti nangkalub iti basol.
 - **PAKAIYULOGAN: Subbot (Panangsubbot)** – Ti panangsubbot kadagiti basbasol dagiti tattao kaipapananna nga awanen ti aniaman a banag a mangserra wenno makilaok iti panaglengen-langen iti nagbaetan ti Dios ken ti sangkatao-an. Kaipapananna a *nakipagmaymaysada* iti Dios. Ti pannakaiparukpok ti dara dagiti animales ket naibilang a sakrifisio a mangikkat iti basol dagiti tattao ken mangigawid iti pungtot ti Dios. Ti Dios pinakawanna dagiti tattao kadagiti basbasolda no agiparukpokda ti dara dagiti animales ken agidatagda iti sakrifisio Kenkuana.
- Usarentayo ti sabali a paset ti Biblia a mangtulong kadayo a mangawat ken mangilawlawag iti pannakasubbot.
 - Segun iti Hebreo 9:22 maadaltayo a " _____ ti
pannakaiparukpok ti _____ awan ti _____."
 - Kuna ti Roma 3:25 nga impresenta ti Dios _____ kas
ultimo a _____ ti _____ ket
amin a mamati Kenkuana palintegenna ida. (ulitem a kitaen ti pakaiyulogan ti
pannakapalinteg iti Leksion 2) Daytoy nga ultimo a pannakaidaton ti Anakna, a
Jesus, pinagpatinggana ti amin a dadduma pay a sakrifisio ta awanen ti sabali
pay a kasapulan a sakrifisio. Binayadan ni Jesus ti ultimo a bayad ti basol babaen
ti pannakaiparukpok ti darana idiay krus iti lugartayo.
- Dagiti sakrifisio para kadagiti basbasol ti amin a sangkatao-an nagtultuloy ti seremoniana iti historya agingga iti panawen ni Jesus. Ti ipapatayna, pinagpatinggana dagiti sakrifisio agsipud ta Isu ti sakrifisio a makasubbot a nangikkat iti agnanayon dagiti basbasol dagiti amin a tattao. Kadagiti mamati a babaen ken Jesus dagiti basbasolda ket napakawan inaramid ti Dios ida a *nakipagmaymaysa* Kenkuana.

PANAGIMEMORYA:

Iti daytoy a paset ti leksion adda dagiti sumagmamano a bersikulo nga isuratmo ken ikabesam.

Laglagipem nga ipan ti pakasarakan kadakuada.

1. Hebreo 9:22 – (rugrugina) "...ket no awan ti pannakaiparukpok ti dara awan ti pannakapakawan."
2. Levitico 17 11 – (entaramente a bersikulo)
3. Roma 3:25 – "impresenta ti Dios Isuna kas daton ti pannakasubbot, babaen ti pammati iti darana"

Isurat met ti sumagmamano a balikas a tumulong a mangipalagip ti importansia ti pannakaiparukpok ti dara. Kitaen ti leksion ken paset ti kada bersikulo para iti sumaruno a leksion.

KARARAG:

Agyamankami Apo Dios, iti asim ket dimo inted kadakami ti pakaikarian dagiti basbasolmi, nga isu ti agnanayon a patay. Agyamankami ti panangayatmo kadakami babaen ti panangitedmo iti Anakmo a Jesus kas daton a subbot, Isu a nangikkat ti lunod ti basol, ket inaramidnakami a “nakipagmaymaysa” Kenka, ken nangted kadakami ti biag nga agnanayon.

LEKSION 5~MAIKATLO A PASET

PANGRUGIAN:

Innalatayo ti adu nga oras a nangadal kadagiti balikas ti Dios ken Noe ket dimmakel ti pannakaawattayo iti pateg nga impatayna iti dara. Irugrugim ti agimemorya kadagiti importante a bersikulo a mangted pondasion iti panangdiskobre kadagiti kapampanunotan iti panangituloytayo nga agadal. Adda nayon a paset ti impormasion nga ited ti Genesis 9:5-6 a mangpadakel ti pannakaawattayo no apay nangato unay ti panangipateg ti Dios iti dara. Nupay no agparang a kasla ad-adu nga oras ti itedtayo iti daytoy guyogoyendakayo nga agpatuloy. Amin dagitoy napapateg a banag ket nasisita unay a kinapudno iti idadakel ti panangaprisiartayo iti Dios ken panangbigbig iti panangipategna kadayo ken ti pannakilangen-langen a kayatna kadayo kas tattaona.

Saan a magun-gon ti Dios maipapan iti dara ti biag ti tunggal animal ken ti tunggal tao. Saan laeng nga imbilinna a di mabalina kanen ti karne nga adda pay laeng darana ngem ketdi iti Genesis 9:5 intuloyna nga imbaga a _____ ti _____ manipud iti tunggal animal ken tunggal tao.

PANANGIPAPAUNEG:

Kitaentayo pay nga umuna ti sabali a pakasarakan ti pannakasingir ti dara ti biag ti tunggal *animal*. Kas naipakaammo itay iti daytoy a leksion inted ti Dios ti lintegna kadagiti annak ti Israel idi addada idia letang iti adu a tawtawen kalpasanna. Dagitoy a linteg ket naidetalye. Kayatna a maammoan ken maawatanda a dagitoy ket naitedda a pangprotektar kadakuada manipud iti di ammo a peggad ket natalged ken mapatalinaedda. Dagiti linteg ti Dios ket pamuspusan tapno makasungbat dagiti tattao a situtulnog Kenkuana ket maipakita a tarigagayanda a ti biagda ket maisentro Kenkuana ken iti Saona. Daytoy a sungbat ipakitana ti pannakilangen-langenda iti Dios a siaayat. Iti Genesis 9:5 ibaga ti Dios ken Noe a “kalikagumanna ti panagsungbat ti tunggal animal.” Ania ti ehemplo daytoy iti lintegna iti Exodo 21:28-32?

Mainayon: Dika mapadagsenan iti detalye ken iti amin a di naiyesplikar wenna naawatan maipapan iti dayoy nga adal. Ketdi tarigagayam a maawatan ti kaipapanan ti Genesis 9 no agsao Isuna ti “panagkalikagumna nga agsungbat ti tunggal animal.”

Iti maikadua a paset ti Genesis 9:5 kuna met ti Dios a tunggal *tao* kalikagumanna ti _____ para ti _____ ti _____.”

No maminsan dumandani awan ti panangipategtayo iti dara ti biag ti padatayo a tao. Babaen ti media makitatayo dagiti panagpapatay tunggal aldaw. Ti television ken pagbuyaan ti pelikula inimpuensiaanna ti panangkitatayo iti biag ti tao. Ti Genesis 9 iturongnatayo a mangkita amin kadagitoy iti panangkita ti Dios. Mangngegtayo nga ibagbaga ti Dios iti bersikulo 6, "Siasinoman a _____ ti _____, babaen ti _____ ti _____." Segun iti daytoy a bersikulo, ti biag ket kukua ti Dios ket Isu a nangted Isu met laeng ti mangala. Malagipmo a ti bendision ti Dios ket ti pannakikadua ti sangkatao-an Kenkuana iti pannakaparsua. Kayatna nga umaduda ken punnoenda ti daga, saan a tapno iparukpukda ti dara ti biag ti sangkatao-an, wenna ti di panangbigbig iti dara ti biag ti pada a tao. Ti patay ipakitana ti basol, saan a ti bendision ti Dios.

PANAGPAMPANUNOT:

Dagitoy a balikas maitedna ti adu a situasion iti panunot ket paaddaenna ti adu a makairita a saludsod nga agsapsapul ti sungbat. Iti agdama, isuratmo dagiti kapampanunotan ken obserbasionmo iti kuadernom. Mabalina a makidangadang ta panunotmo kadagiti kabarbaro a kapanunotan ken konsepto a dimo pulos nakita idi. Makadisturbo aya dagitoy a kapampanunotan? Mangtedda aya ti karit?

Alaem ti tiempo a mangsungbat kadagitoy a saludsod: Ania ti kunkuna ti *Dios*? Ti kadi imbagana ket isu met la ti kayatna a sao-en?

- Iti ania a wagas a ti lubongtayo ipakitana ti situtulgog a sungbat iti Saona?

- Iti ania a wagas a ti lubongtayo ipakitana ti panagsukir a sungbat iti Saona?

- Ti wagas a panagbiagtayo kas sungbat iti Saona ipakitana no sinno ti sentro ti biagtayo.
 - Ania ti ipakpakita ti biagko?

 - Ania ti ipakpakita ti biag dagiti gagayyemko?

 - Ania ti ipakpakita ti lubongtayo?

KARARAG:

Adu kapanunotan ken saludsodko Apo. Iti dayoy nga adal naipalagip kaniak a binendisionam ni Noe iti kabarbaro a panggep para iti biagna. Inaramidmo met isuna a responsable iti dara ti biag ti padana a tao. Pabaroem iti pusok ti ayat a mangbigbig ti sagrado a biag ti tao. Ikkannak ti kabaellan a mangprotektar ken mangdependar kadagiti dadduma iti aniaman a banag a mangala kadakuada ti biag.

LEKSION 5~MAIKAPAT A PASET

PANURSURO:

Inaramid ti Dios ti tao iti ladawanna (Genesis 1:27). Naadaltayo iti Genesis 5:3 a ti kabaelan ti tao a mangipakita ti perpekto a ladawan ti Dios ket dinadael ti basol. Dagiti annak nga ininaw ni Adan ket naaramid iti ladawan ni Adan. Nupay dinadael ti basol, ti sangkatao-an agtultuloy nga awiten ti sangkatao-an ti sumagmamano a ladawan ti Dios ket pulos a dina kayat a ti biag ti mangaw-awit iti dayta a ladawan ket alaen ti sabali. Malagipmo ti imbaga ti Dios ken Cain iti Genesis 4:10 kalpasan laeng a pinatay ni Cain ni kabsatna nga Abel, “Denggem! Ti dara ni kabsatmo umawag kaniak manipud iti daga.”

Kuna ti Genesis 9:6, “ta iti _____ ti _____
_____ ti _____.” Itultuloy nga ikkan ti Dios ti pateg kadatayo a mangaw-awit iti ladawanna. No maiparukpok ti dara ti tao, ti mangaw-awit iti ladawan ti Dios ket matay. Agsipud ta awittayo ti ladawan ti Dios dayta a biag ket napateg unay.

PANAGPAMPANUNOT KENDAGITI PANANGIYAPLIKAR A SALUDSOD:

Ibaga ti Sao ti Dios a naaramidak iti ladawan ti Dios. Dagiti met padak a tattao naaramidda iti ladawanna. Dagiti sumaganad a saludsod ket naaramidda a mangtulong kenka a mangpanunot ti kaipapanan a datayo naaramiddayo iti ladawan ti Dios a mangkita ti panangipategtayo iti bukodtayo a biag ken ti biag dagiti dadduma.

- Ania ti kapanunotan nga umay kenka no panunotem nga amin a tao ket naaramid iti ladawan ti Dios numan pay dinadael ti basol?

- Mapukaw aya ti ladawan ti Dios? Kasano met dagiti pilienda a di awaten ti Dios ket agbiagda nga adayo Kenkuana?

- Ania ti pateg ti biagmo kenka kas maysa a mangaw-awit ti ladawan ti Dios? Kasano nga ipakita ti biagmo dayta a pateg?

- Ania ti pateg ti biag dagiti dadduma kenka isuda a mangaw-awit met ti ladawan ti Dios? Kasano nga ipakita ti biagmo dayta a pateg?

Nalabit a dagitoy a saludsod narigat a masungbatan ngem no ditayo mabigbig nga amin ket naparsua iti ladawan ti Dios malipatantayo ti responsibilidadtayo a mangayat ken mangprotektar kadagiti dadduma—ti biagda, dagiti kukua ken sanikuada, ti dayawda, ti kababalinda ken kangatoen ti amin, ti pannakilangenda iti Namarsuada.

KARARAG:

O Dios, kaaduan a patinayon a pinampanunotko ti bagik ngam dagiti dadduma. Diak dinayaw ken rinespetar dagiti dadduma kas maiparbeng nga aramidek. Kas met kaniak, isuda ket naparsua iti ladawam ket ti biagda agtaud Kenka. Patinayon a malipatek nga addaak ken Cristo ken naayaban a mangipakita Kenka iti pinarsuam, nangnangruna iti pamilyak, gagayyem, ken kadagiti dadduma iti kumunidad a pagbibigak. Pakawanennak iti panagkurangko ket aramidek kaniak ti tarigagay a mangipateg iti biag ken agbiag a responsable.

LEKSION 5~MAIKALIMA A PASET**PANANGULIT:**

Sakbay nga ituloytayo, ulitentayo a kitaen iti apagbiit dagiti uppat a bersikulo a naadaltayo iti napalabas a leksiontayo. Amin dagitoy a bersikulo ket tuktukoyenda ti dara a naiparukpok. Ti baro a pannakaawat iti pannakasubbot, ti pannakaiparukpok ti dara para iti pannakapakawan dagiti basbasol ken biag nga agnanayon para iti sangkatao-an, anayanna ti importansia dagitoy a bersikulo.

Pakasarakan	Tattao	Importansia ti pannakaiparukpok ti dara
Genesis 3:15 –Leksion 3		
Genesis 3:21 – Leksion 3		
Genesis 4:8-11 – Leksion 3		
Genesis 8:20-21 –Leksion 4		

PANANGULIT TI SURSURO:

Innalatayo ti kaaduan a paset ti Leksion 5 iti idadakkeltayo iti pannakaammo ken panangaprisiar kadagiti kinapudno a ti “biag” ket adda iti dara” ken kasta met a ti Dios pinarsuanatayo a mangimet ti ladawanna. Daytoy a panangulit ti sursuro ket naaramid tapno ipakitana kaniatayo ti dakdakkal a ladawan ti importansia ti dara. Kalpasan ti panangadal kadagitoy umuna a kapitulo ti Genesis importante a pagkokonektarentayo dagiti dadduma a paset sakbay nga irugi iti Leksion 6 ti konsepto ti tulag nga immuna a naagapad iti Genesis 6:18. Sublianantayo ngarud iti apagbiit ket usarentayo dagiti dadduma a pakasarakan ken komento a mangipasdek iti panagadalmo.

Saantayo nga irugi tapno maawatan ti importansia ti impan ti Dios iti dara do ditayo maawatan ti kayat a sao-en ti Dios idi kunana iti Genesis 2:17, “ta no mangankayo sigurado a mataykayto.” Daytoy a patay iti basol ket patay ti pannakailunod iti agnanayon ket agsipud ta naipasa ti basol kadagiti amin a kaputotan ti patay ti sentensia kadagiti amin a tattao. Ti Dios ket nasantoan ket ti kinasantona kalikagumanna a mabayadan ti basol. Saan a malabsan wenno malipatan; ti bayad ket masapul a maited. Ti bayad ket patay!

Ti kinapudno ket ti maisalakan dagiti tattao dagiti bagbagida. Pagultimoanna, ti bayad a maited kalikagumanna ti pannakaidaton ti kakaisuna nga Anak ti Dios, ni Jesu-Cristo. Isu ti naikari a Mesias. Iti

Genesis 3:15 immuna nga inkari ti Dios Adan ken Eba ti Mangisalak. Kinunana iti uleg, “Ipankonto ti guranggura iti nagbaetanyo iti babai... Isu (Jesus) rim-itennanto ti ulom (Satanas) ket sika (Satanas) kagatemto ti mukodna (Jesus).” Daytoy a bersikulo itudona ti panagsagaba ken ipapatay ni Jesus, ti pannakaiparukpok ti darana idiay krus. (kitaen ti Colosas 1:19, 20.)

Iti Genesis 3:21 sakbay a pimmanaw da adan ken Eba iti Hardin ti Eden nagaramid ti Dios iti lupot manipud iti kudil para kadakuada tapno sukatanna ti pagabbong nga inaramidda. Awan ti maaramid kadakuada ti inaramidda. Kinasapulanen ti dara a maiparukpok tapno maprotektaran ken maabbonganda. Adda ti masapul a matay agsipud ta simreken ti basol iti pinarsua ti Dios. Ti bulong dagiti igos ken kaykayo dida kabaelan nga ilemmeng ida iti kinamanagbasolda iti nasantoan a Dios a Namarsua kadakuada.

Amin a tao ket nairanta a naparsua tapno imetda ti ladawan ti Dios. Ti panangimet iti ladawanna ket naigagara nga aramid ti Dios. Ngarud, ti dara ti amin a tao ket sagrado iti Dios ket ti pannakaiparukpok ti inosente a dara agawag iti bayad kas naadaltayo iti pannakisao ti Dios ken Cain iti maysa a nangimet iti ladawan ti Dios nga iti panangaramidna ni Cain sanna nga impakita ti ladawan a nangaramidan ti Dios kenkuana.

Naadaltayo iti Genesis 8:20 a kalpasan a nakapanaw amin iti daong ti immuna nga inaramid ni Noe ket nagidatag ti sakrifisio iti Dios. Kaipapanan daytoy a ti dara ti dadduma nga animales masapul a maiparukpok tapno adda maidatag a daton iti Apo. “Naangot ti Apo ti nabanglo nga alingasaw.” Awan ti nagkurangan ti naiparukpok a dara tapno aramidenna daytoy baro a pinarsua a maawat ken makaay-ayo iti Dios.

Iti pannakalukais iti entaramente a Biblia ti istorya ti panangsubbot ti Dios iti sangkataoa-an, adu a situasion ti mangtuktukoy iti pannakaiparukpok ti dara. Dagiti uppat a situasion a sinublianantayo impasdekna ti pondasion a pakaipatakderanto dagiti masakbayan a referensia. Ti pannakaawatmo ket dumakkel iti panangituloymo a mangadal iti Sao ti Dios ken rugiam a maawatan ti nakaskasdaaw nga ayat ti Dios kadatayo.

KARARAG:

Iti lawag daytoy a panangadal manen isuratmo ti bukodmo a kararag. Mapanka iti Dios kas ipatpategna nga anak ket iaklinmo Kenkuana dagiti pampanunot ken panagyamanmo:

LEKSION 6~UMUNA A PASET

PANURSO:

Iti maikalima a paset ti Leksion 5 nadakamat a mairugitayo iti baro a konsepto. Ti reperensia ket Genesis 6:18. Imbaga ti Dios ti panggepna ken Noe a mangdadael iti amin a biag ket nagkari kenkuana. Isuratmo ti bersikulo 18:

Iti kari ibaga ti Dios a mangiyusuat ti tulagna ken Noe.

- **PAKAIYULOGAN: Tulag** – Ti tulag ket maysa a napudno a katulagan nga inyusuat ti maysa a partido ket indiyana iti maikadua. Agtalinaed ti tulag agingga a ti maysa a partido rakraken wenno panawanna dagiti termino a naaramid iti panagtinnulag.

Mainayon: Nalabit pamilyarka iti tulag. Kas pangarigan, no mapanka iti bangko nga umutang, ti bangko nga agpautang agaramid kadagiti kondisiones maipapan iti utang ket idiyana ti kontrata kenka nga umutang. No nalpaskayo a nagpirma a dua, ti katulagan agbalin a legal a dokumento a repetaren ti linteg ti korte.

Iti daytoy a kaso, iyusuat ti Dios ti napudno a kari ti asina. Maysa a kari nga aramidenna a saannanto a rakraken. Siasino ti nangipasdekan ti Dios iti tulagna? (Genesis 9:9-10)

1. _____
2. _____
3. _____

Irugi ken iyetablisar ti Dios ti tulag ken Noe, dagiti annakna ken dagiti sumarsaruno a kaputotan.

Inramanna met dagiti animales a rimmuar iti daong – ken tunggal sibibiag a parsua iti daga. Iramanna amin, saan aya a dayta ti kunam?

Ti Genesis 9:11 ti husto a tulag. Isuratmo daytoy a bersikulo.

- Iti Genesis 8:21 idi naangot ti dios ti “nabanglo nga ayamuom” ti daton ni Noe, kunana nga kuna ti Dios “iti pusona...” manipud iti puso ti Dios mangngegtayo a kunana a pulos a dinanto dadaelen manen ti nakaparsuaan babaen iti layus. Kitaem ti pannakausar dagiti balikas a “pulos... manen” iti Genesis 8:21 ken Genesis 9:11. Namin-ano a beses nga inusarna ida? _____ dumandanim mangnggeg ti Dios nga agkuna, “Pulos, pulos, pulos...manen...”
- Kalpasanna, nangited ti Dios ti senial ti tulag. Ania dayta a senial?

- Basaen ti bersikulo 12 ken 13. Usaren ti Dios ti bullalayaw kas senial para kadaytoy a lagipenna ti karina. Usarenna ti bullalayaw a mangipalagip Kenkuana ti napnuan asi a karina iti tunggal sibibiag a parsua kadagiti amin a kaputotan. Tunggal adda ulep ket agparang ti bullalayaw kunana a “_____ ti tulagko.” (Genesis 9:14-15)
- Makaawis ti imatang a tunggal adda bullalayaw dumandani kankanayon a masaludsod: “Nakitam ti napinta a bullalayaw?” Sagpaminsan makakitatayo iti dua a bullalayaw. Makitatayo ti pintas ti pinarsuana ken ti napnuan asi a senial ti kari nga “uray no ...” (Genesis 8:21) “pulos a dinanto manen...” (Genesis 9:15)
- Ken, maminsan pay usarenna dagiti balikas _____ iti bersikulo 15. Maminlima beses a kunana a pulos a dinanto dadaelen manen ti amin a biag babaen ti danum. Aglaplapanan ti asi ti Dios iti nakaparsuaan. Aniaman ti nagbalinan ti nakaparsuaan ditayo agbuteng ti entaramente a pannakadadael babaen ti danum ti layus. Ti naindaklan nga ayatna (asina) agpaut iti agnanayon. (Salmo 106:1)

Iti bersikulo 17 kuna ti Dios a “daytoy ti tulag nga inyestabilisarko.” Awan ti adda iti daytoy a tulag ti agdependar ken Noe, kadagiti annakna a lallaki, kadagiti sibibiag a parsua ken kadagiti sumarsaruno a kaputotan. Daytoy ket sititibker nga agdependar iti kari nga inaramid ti Dios.

Kadagiti sumarsaruno nga adal maaammoantayonto dagiti nadumaduma a katulagan ti Dios nga inyestabilisarna kadagiti tattaona. Dadduma adda kondisionna kas koma, “no aramidenyo daytoy” kalpasanna “aramidek dayta.” Agpapada nga adda bendision ke lunodda depende ti panangtultnog dagiti tattao ti Dios. Kitaentayonto dagitoy nadumaduma a katulagan. Ita, importante a maawatan a daytoy tulag nga inyestabilisar ti Dios ken Noe agdependar amin iti Dios a nagkari a tungpalenna kadagiti amin a kaputotan.

PANANGIYAPLIKAR: Imbaga ti Dios a dinanto pulos dadaelenen amin a biag iti layus.

1. Ania ti panagduma nga aramiden daytoy a tulag para kenka iti biagmo?

2. No mamatiak a nagkari ti Dios, apay a mamatiak a tungpalenna ti karina?

3. Nalaklaka kadi a patiek a dinanto pulosen ipalubos ti kasta a layus manen agsipud ta kasla imposible? Agsipud ta makitak ti bullalayaw? Agsipud ta...

4. Ipakpakitak kadi ti ladawan ti Dios iti biagko iti wagas a panagkari ken panangtungpalko iti karik kadagiti dadduma? Mapagtalkandak kadi dagiti dadduma agsipud ta ammoda nga aramidek ti ibagak?

KARARAG:

Apo Dios sikakaasi nga inyestabilisarmo ti tulagmo kadagiti amin a pinarsua a sibibiag iti panangikarim a dimonto ibukbok ti pungtotmo ken dadaelen manen ti nakaparsuaan babaen ti danum ti layus.

Tinungpalmo ti karim. Ti Saom ket pudno. Aramidennak a mangipakita Kenka babaen kadagiti balikas nga isawangko. Maammoan koma dagiti dadduma a tungpalek ti karik ket iyestabilisarko ti talek a maipasdek iti panaglabas dagiti tawtawen. Agyamanak ta mapagtalkan ti Saom ken mangted ti pondasion a pagsanggiran ti biagko.

LEKSION 6~MAIKADUA A PASET

PANGRUGIAN:

Dumandanitayo panawan ti istorya ni Noe ken ti layus, nupay kasta, adda pay maysa nga istorya a kitaentayo. Ti Genesis 9:18-19 mangted ti dua nga obserbasion maipapan kadagiti tallo nga anak a lallaki ni Noe a rimmuar manipud iti daong:

- Ania dagiti naganda? _____, _____ ken _____
- Ania ti naisangsangayan a nadakamat maipapan ken Ham?

- Ania ti ibaga kadaytoy ti bersikulo 19 maipapan kadagitoy tallo nga annak a lallaki?

Adunto pay ti maibaga maipapan kadagitoy a lallaki kadagiti sumarsaruno a bersikulo. Ita daytoy pay lang ti impormasion.

Basaen ti Genesis 9:20-28.

Ania ti maadaltayo maipapan ken Noe iti bersikulo 20?

1. _____
2. _____

Ammotayo a daytoy nga istorya saan nga insigida a napasamak kalpasan ti layus agsipud ta ammotayo nga alaenna ti sumagmamano a tawen para iti panagdakkel ti ubas. Kas “tao ti daga” nagmula ti ubas.

Manipud iti bunga ti kaubasan nagaramid ti arak ken ininumna ti dadduma ket nabartaek.

Ti bersikulo 21 kunana nga “_____ iti uneg ti _____.” Lamo-lamo man ni Noe wenno saan ditayo ammo. Kitaentayo no ania ti ammotayo:

- Sinno ti immuna a nakasarak ken Noe? _____
- Ania ti nasarakanna? _____
- Ania ti inaramidna? _____

Makita manipud iti sumaruno a mapasamak ammotayo a ni Noe ket adda iti nakababain a kasasaad ket ni anakna a Ham nga immuna a nakasarak kenkuana awan ti inaramidna ngem ketdi insaritana kadagiti kakabsatna.

- Ania ti inaramid da Shem ken ni Japet?

- Dagitoy a lallaki inkarigatanda a di Makita ti nakababain a kasasaad ni amada. Ibagay ti bersikulo 23

- Nausawan ni Noe ket naammoanna ti inaramid ni Ham, ti inaudi nga anakna a lalaki. Ania ti aramidenna?

- Ti di panangkalub ni Ham iti pakaibainan ni amana, nangyeg ti lunod kenkuana. Inlunod isuna ni amana. Ania ti lunod kas naisurat iti bersikulo 25?

- Mangted ti bendision ni Noe kada Shem ken Japet. Ken Shem kunana, “Bendito ti

Ken Japet kunana,

PANANGIYAPLIKAR:

Ti nauneg a kaipapanan ti respeto ket adda a nakataya iti nagbaetan dagiti agbibig iti baro a tulag ti kaasi ti Dios. Narigat a maawatan no kasano a posible a nagbiit a napasamak daytoy iti historya. Ti anak ni Noe imbabainna ni amana. Rinespeto ni Ham ni amana. Agtultuloy a Makita ti marka ti basol iti uneg ti pamilya iti pannakaibabain nga agpadpada ti ama ken anak. Iti panawentayo narigaten ti panangrespeto kadagiti nagannak. Masansan a ti pananglalis kadagiti nagannak ken nataengan ket awan supapakna. Kadagiti dadduma a pampamilya awanen ti respeto iti nagbabaetanda.

- Lagipem ti tiempo a nanakitaka iti nagannak wenna nataengan a di naikkan ti respeto? Nalabit nairamanka iti situasion...
 - Ania ti makaigapu? _____
 - Ania ti resultana? _____
 - Panunoten dagiti tiempo a protektarantayo dagiti dadduma imbes nga ipadamag iti sabali?
-
-

KARARAG:

Apo Dios, ipudnok a patinayon nga agsaoak tapno maipadamag dagiti dadduma imbes a kaluban ken protektaran ida. Ikkannak kadi ti puso nga agtarigagay a mangprotektar iti dayaw dagiti dadduma. Agyamanak ti panangkalubmo ti nakababain a kasasaadko babaen iti dara ti Anakmo a Jesus, a Mannubbotko.

LEKSION 6~MAIKATLO A PASET

Ti Genesis 10 ilistana ti istorya dagiti kaputotan dagiti annak a lallaki ni Noe. Naisurat met ti tunggal maysa iti 1 Cronicas 1. Kitaem met ti 1 Cronicas iti panangadaltayo ti Genesis. Daytoy nga istorya itedna kenka ti nangrugian ti sibilisasyon kalpaskan ti layus. Kuna ti Genesis 9:19 a “manipud kadakuada nagtaud dagiti tattao _____.”

Kitaentayo nga umuna ni Japet, ti inauna kadagiti annak a lallaki ni Noe iti Genesis 10:1-5.

- mano ti annak a lallaki ni Japet? _____ (bersikulo 2)
 - naited ti atension iti dua nga anak ken kadagiti annakda:
 - iti bersikulo 3: _____
 - iti bersikulo 4: _____
 - ania ti makaawis ti imatang a kinapudno iti bersikulo 5?
-
-
- mayat met a mainayon a ti pamilya ni Japet napanda iti laud kadagiti nasion ti Asia Menor, nga isu ti Turkey ita, ken Europa.

Dagiti bersikulo 6-20 saritaenda dagiti annak ni Ham.

- Ti pamilya ni Ham ket napan iti makunkuna ita nga Israel, iti amianan nga Africa ken Egipto.
- Mano ti annak a lallaki ni Ham? _____ (bersikulo 6)
- Naaddaan ni Cus ti lima nga annak a lallaki. Maysa kadakuada ti nadakamat (bersikulo 8)
 - Ania ti naganna? _____
 - Ania pay ti nayon nga impormasion nga ited ti bersikulo 8?

 - Isu ket saan laeng a maingel iti gubat no di pay ket maysa

 - Ania ti naibaga maipapan ken Nimrod?

 - Dagiti bersikulo 10-12 ibagada ti maipapan ti ilalawa ti pagarian ni Nimrod.
 1. Babilonia (bersikulo 10)
 2. Asiria (bersikulo 11)
 3. Nineveh (bersikulo 11)

Mainayon: Ti Babilonia ken Asiria dakkal ti akemda iti pakasaritaan ti Israel. Ti Babilonia pinarukmana ti Juda ket ti Asiria pinarukmana ti Israel. Naala kas balud dagiti Israelitas kadagitoy a nasion iti adu a tawtawen. Ti Nineveh ket maysa nga ili nga impatakder ni Nimrod. Ti libro ni Jonas ibagana ti istorya ti panangibaon ti Dios iti profeta a dina kayat ti mapan iti dayta a lugar. Addada pay ti mainayon nga impormasion maipapan kadagitoy a luglugar kadagiti sumarsaruno a panagadal.
- Dadduma pay a nagan a nagbalin nga importante iti pakasaritaan ti Israel.
 - Dagiti Filisteos (bersikulo 13) isuda dagiti kinagubgubat dagiti Israelitas idi tiempo ni ari David.
 - Dagiti Cananeo (bersikulo 15-18) nagtaengda iti daga nga inted ti Dios kadagiti Israelitas. Idi napan tinagikua dagiti Israelitas ti daga adu a nasion ti bimmusor kadakuada: sumagmamano kadakuada dagiti Hiteo, Jebuseo, Amoreo, ken Heveo. Kas makitam, amin dagitoy ket kaputotan ni Ham, ti anak a lalaki ni Noe nga inlunodna.
 - Dagiti Cananeo ket nawarawarada. Napintas daytoy a gundaway tapno kitaem ti mapa iti likud ti Bibliam. Ti makatulong ket ti mapa a mangipakpakita ti pagarian ti Israel iti panagturay ni Ari David ken ari Solomon. Ti pakasarakan kadagitoy nga il-ili, ciudad ken teritorya:
 - Sidon – agpaamianan abay ti babay ti Mediterranea
 - Gaza – agpaabagatan, abay met ti baybay
 - Sodoma ken Gomorra – masarakan iti dayaen ti Natay a Baybay (Kasapulam ti immun-una a mapa)
 - Filistia – ti daga dagiti Filisteos
 - Dagitoy a lokasion ipakaammoda dagiti luglugar a nakaaramidan dagiti nasisita a pasamak iti pakasaritaan ti Israel. Manen, dika mapadagsenan wenna maawanan ti ganas kadagitoy sabsabli a nagnagan. Dagitoy ket impormasion a mangisuro kenka a mangkita kadagiti lugar ti pakasaritaan.

Ti bersikulo 21-31 ibagada dagiti annak a lallaki ni Shem. Ti kaputotan ni Shem ket importante unay iti pakasaritaan iti Biblia. Daytoy ti nagtaudan da Abraham, Isaac, Jacob, Jose, ari David, ken ari Solomon. Ita pay lang kitaentayo dagiti sumaganad:

- Dagiti kaputotan ni Shem, ti nagtengnga nga anak a lalaki ni Noe, napanda iti abagatanen a daya nga awagan ti Biblia ti Mesopotamia ken ammotayo ita a Gulfo ti Persia.
- Mano ti annak a lallaki ni Shem? _____ (bersikulo2)

- Mapanka iti 1 Cronicas 1:24-27. Ababa unay ti pannakaibaga kadatayo ti kaputotan iti nagbaetan da Shem ken Abraham. Kompletoben daytoy listaan dagiti kaputotan.

Shem	
	Abram, nga isu ni Abraham

Lasinen dagitoy a nagnagan iti Genesis 10. Ugedan ida.

Mainayon: Ti maysa a tao agsiddaaw ken uray makidinniskutir iti importansia ti linya ti kaputotan a kas itoy. Kinapudnona, no mapanka a dagus iti Genesis 11 adda pay maysa a nailista. Nupay ti linya dagiti kaputotan kasla dina ipakita ti aniaman a pagsayaatan iti daytoy a kanito, iti pannakailukais ti historya maammoantayo nga iti panangkita ti Dios ti panangilista kadagiti kaputotan ni Noe ket importante unay, uray pay agsubli kadagiti kaputotan ni Adan.

PANANGIYAPLIKAR:

Pinadasmo kadi nga inammo ti nagtaudam? Dadduma a tattao seriossoenda daytoy. Kadagiti dadduma namnamaenda a makasarakda ti importante a tao iti linya ti kaputotanda. Iti apagbiit panunotem dagiti imun-unan ngem sika. No kayam, agsaludsodka kadagiti kakabagian maipapan kadagitoy a tattao. Ammoem dagiti istorya a naikuyog iti napalabas ti pamilya a naggapuam. Daytoy ti gundaway a pagyamanan ti Apo iti maysa a tao, isu a naaddaan ti naisangsangayan nga akem iti biagmo.

KARARAG:

Adda pay ti kaputotan a rumbeng a bigbigen met.

- Sinnoda dagiti nagbalin a naespirituan a nagannakmo? Sinnoda dagiti nangibingay ti pammatida kenka, ken nangiturong kenka ken Jesus? Wenno, sika ti immuna a nakaibagaanna. Sinno ti nangibingay kenka?
-
- Daytoy ti oras a pagyamanan ti Apo iti nangipakaammo kenka maipapan iti Dios a mangay-ayat ken mangpakawan kenka, ti Dios a nangngaasi kenka, ti Dios a nangparsua kenka ken agtarigagay a makilangen-langen kenka iti agnanayon.

KARARAG:

Ket, mabalinmo ti mangirugi ti baro a kaputotan babaen ti panangipakaammom ken Cristo.

- Sinno ti mabalin a pangipakaammoam ti Dios ken ti Saona?

- Daytoy met gundaway nga agyaman iti Apo iti oportunidad a mangibingay iti ayatna kadagiti dadduma. Dawatem nga ikkannaka ti mata a makakita kadagiti di pay makaammo Kenkuana.

KARARAG:

LEKSION 6~MIKAPAT A PASET

PANURSURO:

Maysa pay nga istorya ti nabati iti daytoy nga adal. Mapasamak idiy Siniar, wenna Babilonia nga ita nga aldaw ket Iraq, iti daga ti daya idiy nagyanan dagiti kaputotan ni Ham (Genesis 10:10). Daytoy nga istorya ket masarakan iti Genesis 11:1-9.

- Mabasa iti bersikulo 1, "Ita _____ adda maysa _____ ken maysa _____."
- Nagtutulagda ket kinunada, "Umaykayo, _____."
- Naibaga kaniatayo a nagusarda ti " _____ imbes a _____, ken _____ para ti _____." Ipakitana daytoy ti mas asensado a sociedad a nagaramid kadagiti bukodda a materiales a pagipatakder.
- Kinunada, "Umaykayo, _____ kadatayo ti _____, nga adda _____ a dumanon kadagiti _____, tapno _____ ken _____ a mawarawara _____."

SALSALUDSOD:

Makitam kadi ti problema ditoy? Adda aya kamalina iti kayatda nga ipatungpal?

Madi aya ti panangusar iti teknolohia nga adda kadakuada tapno ipatakderda ti ciudad nga adda nangato a torrena?

Adda la ket di ti madina, nupay kasta, agsipud ta ti bersikulo 5 ket mangrugi iti dakkal bassit a balikas:

- Ti Apo bumaba tapno kitaenna ti proyekto a maipatpatakder—ti ciudad ken ti torre nga ar-aramidenda. Ania ti kinunana? (bersikulo 6) “No kas _____ tattao nga agsasao ti _____ a lengguahe _____ daytoy nga _____, _____ ti planoda nga _____ para kadakuada.”
- Kinunana ngarud, “Umaykayo _____ ket _____ ti _____ tapno dida _____ iti maysa ken maysa.”

PANURSURO:

Ania ti naaramidan ti maymaysa a lengguahe kadakuada? Ania ti napasamak iti panagpampanunotda? Ania ti nagbalin a sentro ti kaaddada?

- Kinunada iti maysa ken maysa, “Umaykayo, agaramiddayo...” “Umaykayo, ipatakdertayo...” ti problema ket inaramidda dagiti bagbagida a sentro ti panagbiagda: “Ipatakdertayo ti maysa a ciudad para *kadatayo*.”
 - Dida kayat nga agwarasda. Kayatda a ti inaramidda ti sentro ti kaaddada. Iti panangaramid ti ciudad ken nangato a torre a “dumanon kadagiti langlangit” ti kayatda ket agaramidda ti naganda. Tattao ken nasion no kuan ti umay kadakuada. Ti intensionda ket agbalin a sentro ti bukodda a lubong.
 - Ipagarupda a makaaramidda ti torre a dumanon kadagiti langlangit. Iti pannakaammotayo ita ti kinangato dagiti langlangit, nakakatkatawa ti panggepda. makitam kadi ti kayat a sao-en ti Dios iti panagkunana, “Umaykayo, bumabatayo...” Pulos a di makadanon ti ato kadagiti langlangit.
 - Ti panagimbubukodan a nangiturong kadakuada a mangusar ti panunot, laing, teknolohia, ken kabaelan a mangaramid iti bukodda a nagan ket kinasapulanna ti atension. Maaramidda ti aniaman a kayatda no agkikinnaawatanda, nupay kasta, no makiro-kiro ti pagsasaoda dida maawatanen ti maysa ken maysa ket ti panagimbubukodanda ti mangpuersa kadakuada tapno dida ituloy ti proyekto.
 - Bimmaba ngarud ti Apo (bersikulo 7) ket kiniro-kirona ti _____. Didan maawatan ti maysa ken maysa. Kaspangrigan koma no ti maysa dumawat ti martilyo, mabalina a naikkan ti sabali.
 - Ti banag a kayatda unay—saan nga agwaras—ket isu ti inaramid ti Apo. Ti bersikulo 8 kunana, “Ngarud ti Apo _____ ida manipud idiay agingga iti _____ a daga.
 - Ket ti pannakaipatakder ti ciudad nagsardeng. Saan laeng a naitantan gapu iti iseserrek ti maysa ken maysa iti panagadal kadagiti lengguahe. Saan, ti trabaho naisardeng ket tunggal maysa naiwaras iti amin a daga. Naawagan ti ciudad a _____ (bersikulo 8) agsipud ta idiay _____
-

Maminsan pay Makita ti supapak ti basol. Ti basol pagsisinaen ken dadaelanna ti langgen-langgen. Ulitentayo a kitaen:

1. Nakitatayo no kasano a pinagsina ti basol ti Dios ken ti sangkatao-an ken dagiti agasawa iti Genesis 3.

3. Ti pannakikomunikartayo kanayon a di agballigi. Ti panangbigbig kadagiti pagkurangantayo ken idadawat ti pammakawan ket isu laeng ti namnama iti pannakaisubli ti dadael a naaramid. Ania ti pasadasmo iti panagbayad?

KARARAG:

Alaem ti gundaway a mangiyeg iti Ama ti panangipudnom iti pagkurangam a makikumunikar kadagiti dadduma, nalabit uray Kenkuana. Agyamanka Kenkuana iti lengguahe ti ayat nga itedna babaen ken Jesus, ti Sao a nagbalin a lasag (Juan 1).

LEKSION 6~MAIKALIMA A PASET

Ti linya ti kaputotan iti Genesis 11:10-32 isaganana ti “nabati a paset ti istorya.” Kinitatayo dagiti kaputotan a naikonektar kada Adan ken Noe. Ammotayo a ni Shem ti maikadua nga anak ni Noe. Importante a Makita ti kaputotan manipud ken Shem agingga ken Abraham. Ni Abraham ti patriarka a pinili ti Dios ken inawaganna nga ama dagiti nasion. Irugitayo ti maudi a paset ti Leksion 6 iti panangbasatayo ti listaan dagiti kaputotan iti Genesis 11:10-26. Sarakem dagiti nagan a nakitam iti maikatlo a paset.

ENSAYO:

Nagan	Tawen	Nagan	Tawen
Shem	500		
Arpaxad			
		Abraham, Nahor Haran	

Dua a banag ti Makita...

- Ikomparam ti kaatiddog ti biag iti linya ti kaputotan manipud ken Adan agingga ken Noe iti kapitulo 5.
- Dagiti nagan manipud ken Shem agingga ken Peleg ket nadakamat amin iti Genesis 10:21-25. Ania ti naibaga iti bersikulo 25 a mabalin a rason ti maisupadi a nagnagan manipud ken Peleg agingga ken Abram?

PANURSO:

Ad-adu a detalye ti naited maipapan iti pamilya ni Tera, ti Ama da Abram, Nahor ken Haran.

- Ni Haran ti ama ni _____ (bersikulo 27)
Ni Lot ket _____ ni Abram.
- Ti daga a ngyananan da Tera ken dagiti annakna a lallaki ket _____
- Ti anak a lalaki ni Tera, nga ama ni Lot _____ natay (bersikulo 28).
- Inasawa ni Abram ni _____ ket ni Nahor inasawana ni _____
- Ania ti relasion ni Milka ken Nahor? _____
- Adda met ti kabsat a babai ni Milka a ti naganna ket _____ (bersikulo 29)
- Ania ti maammoantayo maipapan ken Sarai nga asawa ni Abram iti bersikulo 30?

Ti pamilya ket agkatang-katang. Dagitoy ket agalis-alis a tattao. Agtaengda kadagiti sapsapaw ket nalakada la nga umakar. Kas pangulo ti pamilya, wenna pangulo ti tribu, inkudi ni Tera nga umalisda.

- Naggapuda iti daga ti _____ (bersikulo 31)
- Agturongda iti _____
Daytoy ket pamilyar a balikas a naadal kadagiti imun-una a leksion. Kitaem ti Maikatlo a Paset ken ti kaputotan ni Ham, a maawagan met ti Canaan.
- Sinno ti inkuyog ni Tera?

- Saanda a nakadanon idiy Canaan. Sadino ti nagsardengan ken ngyananda?

- Iti bersikulo 32 maammontayo a daytoy ti lugar a nakatayan ni Tera. Nagbiag ti _____ tawen.

PANANGIYAPLIKAR:

Napadasam ti napan iti sabali a nasion? Nalabit saan unay nga adayo ngem immakarka manipud iti balaymo ket napanka iti baro a lokasion. Lagipem ti napadasam. Nalabit awan ti pannakibiangmo iti desision, naibaga laeng kenka nga isaganam dagiti aruatem.

Ti panagbalbaliw ket mabalin a makapadismaya. Saan a daydiay ditayo kayat ti pagbanaganna ngem ti kinarigat ti paglasatan. Ti rikna ti pannakapukaw kalabanenna ti panagbalbaliw nga aramidem ti iyaakar iti baro wenna adayo a lugar. Ditayo ammo ti napadasan da Abram ken Sarai iti isurotda ken Tera nga agturong koma iti daga ti Canaan. Ngem, nagrubuat ken simmurotda a dida ammo ti adda iti masangoanan.

Panunotem ti iyaakar nga inaramidmo. Aniada ti sumagmamano a makadisturbar unay iti dayta nga iyaakar? Ania ti nangpaadda ti problema ken riribuk?

Sinno ti nangdesision ti iyaakar?

Sinnoda ti kinadduam?

Kunayo kadi nga isu ti papananyo wenna nagbaliw ti plano?

Iti panagtuloy ti adaltayo maammoantayo ti maipapan iti plano ti Dios para ken Abram. Di mapagduaduaan a saan a kas ti ninamnamana ngem nagtalek a ti Dios adda kenkuana. Immakar ni Abram a kaduana da asawana, amana, ken kaanakanna iti di am-ammo a lugar. Pinanawanda ti nakasanayanda tapno mangrugida manen iti baro a daga. Dimtengtayo iti leppas ti paset daytoy nga adal ket panawantayo dagitoy agbiahe nga aggangannaet iti sabali a lugar. Ti istorya ti plano ti Dios para iti sangkatao-an ket mangrugugi pay lang. iti sumaruno a paset ti adal agsublitayonto iti istorya da Abram ken Sarai iti Genesis 12 ket maadaltayo ti naindaklan a kari ti Dios iti panangilukaisna ti planona para kadakuada ken kadagiti kaputotanda.

KARARAG:

O Apo a Dios, no maminsan ayabannakami a pumanaw uray no dimi ammo ti antisiparenmi. Ni Abram nabendisionan iti pamilya, kaputotan ken tawid nga adda iti babaen ti panangbantaymo.

PANANGKITA MANEN

Daytoy ket SAAN a pannubok! Nupay kasta, nasayaat a sukaten ti nasursuro ti maysa a tao no maminsan. Dumakdakkal ti panagtalgedtayo ket ad-adda pay a kayattayo ti agadal. Nalpasmo ti adal a napauloan ti, *ti Plano ti Dios, Ti Pilitayo*. Kitaentayo ti sumagmamano kadagiti banbanag a trinabahom kadagitoy napalabas a lawlawas:

- Panagbalin a pamilyar iti istorya ti pannakaparsua iti Genesis
- Panangammo ti kuna ti Biblia maipapan iti Dios a Namarsua
- Panangawat kadagiti sumagmamano a termino:
 - Santifikaren
 - Aldaw a Panaginana
 - Napalinteg
 - Parabur
 - Pannakasubbot
 - Pammati
 - Asi
- Panangbigbig ti pateg nga impan ti Dios iti sangkatao-an kas naparsua iti ladawan ti Dios
- Panangawat iti responsibilidad ti sangkatao-an a mangipakita ti ladawanna iti pinarsuana
- Panangawat ti responsibilidad nga agpaadu, mangpunno ti daga, panangituray iti daytoy
- Panangadal ti kayat ti Dios maipapan ti panagasawa
- Panangbigbig ti tarigagay ti Dios para iti sangkatao-an nga agbiag iti Saona kas sentro ti biag
- Ilalawa ti pannakaawat iti basol, dagiti tarigagayna, resulta ken supapakna
- Panagbalin a pamilyar iti istorya da Cain ken Abel
- Idadakkal ti pannakaammo maipapan iti kumarkaro a kasasaad ti nakaparsuaan
- Panagbalin a pamilyar iti istorya ni Noe ken ti layus
- Panangammo iti kari ti Dios ken Noe ken iti amin a nakaparsuaan
- Panangprisiar iti pateg nga impan ti Dios iti dara ti biag, daton, ken katulagan
- Panagbalin a pamilyar kadagiti kaputotan ni Noe
- Panangadal iti panangkiro-kiro ti Dios iti lengguahe dagiti tattao

Kablaawanka! Nakompletom daytoy nga adal ket adu ti naadalmo. Ngem adu pay ti rumbeng a masursuro. Nalpasmu ti maikanem a paset ti Leksion 6 a nagpatingga iti linya ti kaputotan ni Abram iti Genesis 10. Da Abram ken asawana a Sarai nagdaliasatda iti daga ti Canaan a kaduada ti ama ni Abram, a Tera, a nagdesision a mapan agtaeng idia Haran. Ti sumaruno nga adal maituloyto no ayaban ti Dios ni Abram a mangpanaw ken Tera ket “mapanka iti daga nga ipakitakto kenka.” (Genesis 12:1) Kas ti agayus a danum panawanna ti pamayor, a mangala ti seksion kadagiti sanga, nayonam ti pannakaammo ken pammatim iti panangibukbok ti Dios kenka iti karayan ti biag.